

Γραφείο Επιτρόπου Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων

ΕΓΓΡΑΦΟ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΓΟΡΑΣ Η ΟΠΟΙΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- (1) ΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ**
- (2) ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΡΙΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ**
- (3) ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΩΝ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ**

ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ:

ΔΗΜΟΣΙΩΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΤΟΠΙΚΕΣ Η/ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΗ ΘΕΣΗ ΓΙΑ ΟΙΚΙΑΚΟΥΣ ΚΑΙ ΜΗ ΟΙΚΙΑΚΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ (ΣΥΣΤΑΣΗ 11/2/2003)

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 7 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2002/21/ΕΚ

Αριθμός Εγγράφου:	ΓΕΡΗΕΤ ΕΑ 3,5/2003
Ημερομηνία:	30/06/2015

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ 1	ΣΥΝΟΨΗ	4
ΜΕΡΟΣ 2	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
2.1	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	7
2.2	ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΡΗΤ	9
2.3	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ (ΕΠΑ).....	11
2.4	ΔΟΜΗ ΕΓΓΡΑΦΟΥ	11
ΜΕΡΟΣ 3	ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	12
3.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
3.2	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ.....	13
3.3	ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΗ ΘΕΣΗ.....	14
3.3.1	<i>Εισαγωγή</i>	14
3.3.2	<i>Διαθέσιμες εναλλακτικές μορφές παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών σε σταθερή θέση στην Κυπριακή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών</i>	15
3.4	ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΤΑΘΕΡΩΝ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	19
3.4.1	<i>Τοπικές και εθνικές κλήσεις</i>	19
3.4.2	<i>Ανήκουν οι κλήσεις προς μη γεωγραφικούς αριθμούς στην ίδια σχετική αγορά;</i>	19
3.4.2.1	<i>Κλήσεις προς κινητό</i>	19
3.4.2.2	<i>Κλήσεις προς άλλους μη γεωγραφικούς αριθμούς</i>	20
3.4.3	<i>Εξέταση εάν υπάρχει διαχωρισμός οικιακών και μη οικιακών πελατών στη σχετική αγορά</i>	21
3.4.4	<i>Συμπέρασμα αναφορικά με τη σχετική Αγορά Προϊόντων/Υπηρεσιών</i>	22
3.4.5	<i>Η σχετική Γεωγραφική Αγορά</i>	22
ΜΕΡΟΣ 4	ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΡΙΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ	23
4.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	23
4.2	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1: ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΥΨΗΛΩΝ ΚΑΙ ΜΗ ΠΑΡΟΔΙΚΩΝ ΦΡΑΓΜΩΝ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΙΣ ΕΝ ΛΟΓΩ ΑΓΟΡΕΣ.....	24
4.2.1	<i>Υπαρξη υψηλών μη ανακτήσιμων κόστων (sunk costs)</i>	24
4.2.2	<i>Οικονομίες κλίμακας σκοπού, πυκνότητας και /ή εύρους δραστηριοτήτων</i>	26
4.2.3	<i>Τεχνολογικά πλεονεκτήματα ή ανωτερότητα</i>	26
4.2.4	<i>Συμπέρασμα</i>	27
4.3	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2: ΔΙΑΡΦΩΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΕΙΝΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΣΧΕΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΟΡΙΖΟΝΤΑ	27

4.3.1	Συμπέρασμα.....	28
4.4	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3: ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΠΕΡΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	28
4.5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ.....	29
ΜΕΡΟΣ 5	ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ.....	31
5.1	ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	31
5.2	ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	31
5.3	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΑΠΟΣΥΡΣΗΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	32
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ	35
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΠΑΡΟΧΕΙΣ	37
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΕΩΝ ΣΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ Β	38
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ – ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ	39
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε – ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ (ΟΙΚΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ)	40
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ – ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΧΟΛΙΩΝ ΠΑΡΟΧΕΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ	41
 ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ		
	ΓΡΑΦΗΜΑ 1: Συνολικός όγκος κίνησης σταθερής τηλεφωνίας.....	28

ΜΕΡΟΣ 1 ΣΥΝΟΨΗ

Σύμφωνα με το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ο Επίτροπος Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΡΗΕΤ) καλείται να ορίσει σχετικές αγορές στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές συνθήκες, καθώς και τη γεωγραφική διάσταση κάθε αγοράς μέσα στην επικράτεια, σύμφωνα με τη διαδικασία για τον ορισμό αγοράς η οποία περιγράφεται στην Οδηγία Πλαίσιο¹ λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές Συστάσεις για τις Σχετικές Αγορές^{2 3} «Συστάσεις»). Στη συνέχεια ο ΕΡΗΕΤ οφείλει να αναλύσει το καθεστώς του ανταγωνισμού που υφίσταται σε κάθε αγορά και να αξιολογήσει το ενδεχόμενο καθορισμού οργανισμού/ών με Σημαντική Ισχύ στην Αγορά (ΣΙΑ), λαμβάνοντας υπόψη τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής για την Ανάλυση και τη Σημαντική Ισχύ στην Αγορά⁴ («Κατευθυντήριες Γραμμές»). Η διαδικασία ανάλυσης αγοράς γίνεται το συντομότερο δυνατό μετά τον ορισμό της αγοράς σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας Πλαίσιο και τα σχετικά Επεξηγηματικά Έγγραφα της Επιτροπής^{5 6} τα οποία συνοδεύουν αντίστοιχα της πιο πάνω Συστάσεις.

Σε περίπτωση που με το πέρας της ανάλυσης του καθεστώτος του ανταγωνισμού σε κάθε σχετική αγορά ο ΕΡΗΕΤ καταλήγει στον καθορισμό οργανισμού/ών με ΣΙΑ, τότε στα πλαίσια άσκησης των

¹ «Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (ΕΕ L 108 της 24.4.2002, σελ.33), (Οδηγία Πλαίσιο). Μεταφέρθηκε στην Κυπριακή Νομοθεσία ως Ν.112(Ι)/2004. Η Οδηγία αυτή και το υπόλοιπο Κοινοτικό Πλαίσιο του 2002 για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες έχουν τροποποιηθεί με την Οδηγία 2009/136/ΕΚ, την Οδηγία 2009/140/ΕΚ και τον Κανονισμό 1211/2009 που εκδόθηκαν την 25^η Νοεμβρίου 2009, το περιεχόμενο των οποίων έχει ενσωματωθεί στην Κυπριακή Νομοθεσία στον Νόμο Ν.112(Ι)/2004 .

² «Σύσταση της Επιτροπής της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2007 αναφορικά με σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση σύμφωνα με την Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (Ε(2007)5406 της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2007, ή άλλως 2007/879/ΕΚ, ΕΕ L 344/65 της 28.12.2007, σελ. 65). Μεταφέρθηκε στην Κυπριακή Νομοθεσία με τις Κανονιστικές Διοικητικές Πράξεις Κ.Δ.Π.147/2005 και Κ.Δ.Π.148/2005 ως εκάστοτε τροποποιούνται

³ «Σύσταση της Επιτροπής της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014 σχετικά με σημαντικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών»(2014/710/ΕΕ της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014, L295/79 της 9.10.14 σελ.79).

⁴ «Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής για την ανάλυση αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά βάσει του κοινοτικού πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (2002/С/165/03, ΕΕ C 165 της 11.7.2002, σελ. 6). Μεταφέρθηκαν στην Κυπριακή Νομοθεσία με τα Διατάγματα Κ.Δ.Π.147/2005 και Κ.Δ.Π.148/2005 και ισχύουν , ως εκάστοτε τροποποιούνται.

⁵ Explanatory Note - Accompanying Document to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services – C(2007)5409.

⁶ Explanatory Note - Accompanying Document to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services-SWD(2014)298.

καθηκόντων του επιβάλλει ρυθμιστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας Πλαίσιο με στόχο την:

- προώθηση του ανταγωνισμού,
- ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, και
- προώθηση των συμφερόντων των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στα πλαίσια της παρούσας εξέτασης, ο ΕΡΗΕΤ κατέληξε στο ακόλουθο συμπέρασμα:

Αναφορικά με τον ορισμό της σχετικής αγοράς:

Υπάρχει διακριτή σχετική αγορά για δημοσίως διαθέσιμες εθνικές τηλεφωνικές υπηρεσίες που παρέχονται σε σταθερή θέση και περιλαμβάνουν τις κλήσεις από σταθερό προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς, συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων που διενεργούνται μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP) και κλήσεις από κινητό προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς,

Η σχετική Αγορά τόσο με βάση την αρχική Σύσταση της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2007 όσο και με την νέα Σύσταση της Επιτροπής της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014 όπου επί της ουσίας δεν μεταβλήθηκε η υιοθέτηση της δοκιμασία των τριών κριτηρίων σε σχέση με αυτήν, συνεχίζει να ρυθμίζεται πάνω στο ίδιο κανονιστικό πλαίσιο, όπως αυτό που ρυθμίστηκε με την υιοθέτηση της αρχικής Σύστασης της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2007. Σύμφωνα με το προοίμιο 22 της Σύστασης 2014 οι ΕΡΑ θα πρέπει να υποβάλλουν στην τρικριτηριακή δοκιμασία τις αγορές που απαριθμούνται στα παραρτήματα της Σύστασης 2003/311/ΕΚ της Επιτροπής και της Σύστασης 2007/879/ΕΚ και δεν περιλαμβάνονται πλέον στο Παράρτημα της παρούσας Σύστασης, εφόσον αυτές υπόκεινται επί του παρόντος σε ρύθμιση δεδομένων των εθνικών συνθηκών, ώστε να εκτιμούν αν, με βάση τις εθνικές συνθήκες, οι εν λόγω αγορές εξακολουθούν να επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση. Έτσι αγορές άλλες από εκείνες που έχουν περιληφθεί στο παράρτημα της Σύστασης, ορίζονται βάσει των αρχών του ανταγωνισμού που προβλέπονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού⁷ και ευθυγραμμίζονται με τις Κατευθυντήριες γραμμές για ΣΙΑ, ικανοποιώντας σωρευτικά τα ακόλουθα τρία κριτήρια:

- παρουσία υψηλών και μη παροδικών φραγμών εισόδου στην εν λόγω αγορά

⁷ Explanatory Note - Accompanying Document to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services – C(2007)5409.

- διάρθρωση αγοράς που δεν τείνει προς την κατεύθυνση αποτελεσματικού ανταγωνισμού μέσα στον σχετικό χρονικό ορίζοντα
- ανεπάρκεια της εφαρμογής μόνο της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς.

Σύμφωνα με το πλαίσιο που καθορίζει η Σύσταση της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014, και η οποία τύγχανε εφαρμογής στην αγορά αυτή ο ΕΡΗΕΤ εφάρμοσε τη δοκιμασία των τριών κριτηρίων και κατέληξε ότι αυτά δεν πληρούνται σωρευτικά ως προς την αγορά για τις δημοσίως διαθέσιμες εθνικές τηλεφωνικές υπηρεσίες που παρέχονται σε σταθερή θέση και περιλαμβάνουν τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς, συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων που διενεργούνται μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP) *και κλήσεις από κινητό προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς,*

Με βάση το συμπέρασμα αυτό, ο ΕΡΗΕΤ έκρινε αναγκαίο να προτείνει την απόσυρση των υφιστάμενων ρυθμιστικών υποχρεώσεων που επιβλήθηκαν σαν αποτέλεσμα του δεύτερου κύκλου ανάλυσης των αγορών στις αγορές 3 και 5 της Σύστασης της Επιτροπής του 2003.

ΜΕΡΟΣ 2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.1 Νομοθετικό Πλαίσιο

Σύμφωνα με το σε ισχύ Κοινοτικό Ρυθμιστικό Πλαίσιο⁸, το οποίο προσβλέπει στη δημιουργία ενός κοινού εναρμονιστικού πλαισίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στοχεύει στη μείωση των εμποδίων εισόδου στην αγορά και την ενθάρρυνση των προοπτικών για αποτελεσματικό ανταγωνισμό προς όφελος των καταναλωτών, οι προς ρύθμιση αγορές ορίζονται σύμφωνα με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας περί ανταγωνισμού και παρατίθενται στις σχετικές προαναφερόμενες Συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Εφόσον αυτό δικαιολογείται από τις εθνικές συνθήκες, δυνατόν να αναγνωριστούν από τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (ΕΡΑ) και άλλες αγορές, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στα άρθρα 6 και 7 της Οδηγίας Πλαίσιο.

Ο Επίτροπος Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΡΗΕΤ) καλείται στα πλαίσια των σχετικών προνοιών της νομοθεσίας να ορίσει σχετικές αγορές στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές συνθήκες, καθώς και τη γεωγραφική διάσταση κάθε αγοράς μέσα στην επικράτεια, σύμφωνα με τη διαδικασία για τον ορισμό αγοράς η οποία περιγράφεται στην Οδηγία Πλαίσιο και λαμβάνοντας υπόψη τις πιο πάνω αναφερόμενες Συστάσεις⁹. Στη συνέχεια ο ΕΡΗΕΤ οφείλει να αναλύσει το καθεστώς του ανταγωνισμού που υφίσταται σε κάθε αγορά και να αξιολογήσει το ενδεχόμενο καθορισμού οργανισμού/ών με Σημαντική Ισχύ στην Αγορά (ΣΙΑ), λαμβάνοντας υπόψη τις Κατευθυντήριες Γραμμές¹⁰. Η διαδικασία ανάλυσης αγοράς πρέπει να γίνει το συντομότερο δυνατό μετά την έκδοση ή οποιαδήποτε ενημέρωση της Σύστασης, σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας Πλαίσιο.

Σε κάθε μια από τις αναγνωρισθείσες αγορές η ΕΡΑ είναι δυνατό να επέμβει ex-ante στα πλαίσια άσκησης των καθηκόντων της, μόνο εφόσον η υπό εξέταση αγορά αξιολογείται ως μη επαρκώς ανταγωνιστική, και εφόσον οργανισμός/οί καθορίζονται ως οργανισμός/οί με ΣΙΑ¹¹. Ο νομοθετικός ορισμός της ΣΙΑ αντιστοιχεί ουσιαστικά στην έννοια της «δεσπόζουσας θέσης» που έχει ορισθεί στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ως «η θέση οικονομικής ισχύος η οποία επιτρέπει σε ένα οργανισμό να συμπεριφέρεται σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους

⁸ Βάση για το Κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο αποτελούν οι πέντε οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως έχουν τροποποιηθεί σύμφωνα με τις Οδηγίες 2009/136/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου η οποία τροποποίησε την Οδηγία 2002/22/ΕΚ και την Οδηγία 2002/58/ΕΚ. Όσον αφορά την Οδηγία 2009/140/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με βάση αυτή τροποποιήθηκαν οι Οδηγίες 2002/21/ΕΚ και 2002/19/ΕΚ (ΕΕ): Οδηγία Πλαίσιο (βλ. υποσημείωση 1 πιο πάνω).

⁹ Βλ. υποσημειώσεις 2, και 3 πιο πάνω.

¹⁰ Βλ. υποσημείωση 4, πιο πάνω.

¹¹ Βλ. το άρθρο 14 της Οδηγίας Πλαίσιο ως προς τον νομοθετικό ορισμό της ΣΙΑ.

ανταγωνιστές του, τους πελάτες τους και τελικά τους καταναλωτές». Τα ρυθμιστικά μέτρα που μπορεί να επιβληθούν από την ΕΡΑ σε αγορά όπου διαπιστώνεται ύπαρξη οργανισμού/ών με ΣΙΑ πρέπει να είναι κατάλληλα και αναλογικά και να αποσκοπούν στην επίτευξη στόχων πολιτικής, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, που περιλαμβάνουν κυρίως τα ακόλουθα:

- προώθηση του ανταγωνισμού στην προσφορά υπηρεσιών/δικτύων/σχετικών διευκολύνσεων ηλεκτρονικών επικοινωνιών
- ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και την
- προώθηση των συμφερόντων των καταναλωτών.

Σε περίπτωση που η ΕΡΑ αξιολογεί μια αγορά ως αρκούντως ανταγωνιστική τότε σύμφωνα με το άρθρο 16(3) της Οδηγίας Πλαίσιο η ΕΡΑ υποχρεούται:

- (α) να μην επιβάλει ρυθμιστικές υποχρεώσεις σε οποιοδήποτε οργανισμό
- (β) να αποσύρει από επηρεαζόμενο/ους οργανισμό/ούς ρυθμιστικές υποχρεώσεις οι οποίες επιβλήθηκαν στο παρελθόν.

Σε σχέση με την υπό εξέταση αγορά δηλαδή για τις δημοσίως διαθέσιμες εθνικές τηλεφωνικές υπηρεσίες που παρέχονται σε σταθερή θέση για οικιακούς και μη οικιακούς καταναλωτές στη Σύσταση του 2007¹², αυτή δεν περιλαμβάνεται ως περιλαμβανόταν στο παράρτημα της Σύστασης του 2003¹³. Σύμφωνα με την νέα Σύσταση του 2014 δεν έχει αλλάξει οτιδήποτε από ότι ίσχυε για αυτήν την αγορά σύμφωνα με την Σύσταση του 2007. Ως εκ τούτου συνεχίζει να μην συμπεριλαμβάνεται και στο παράρτημα της Σύστασης του 2014¹⁴.

Έτσι σύμφωνα με την παράγραφο 17 του προοιμίου της Σύστασης του 2007, που αποτέλεσε και την αφετηρία αλλαγής των διαδικασιών για την αξιολόγηση της ανάγκης ρύθμισης η όχι της υπό εξέταση αγοράς οι ρυθμιστικές αρχές οφείλουν, για τις αγορές της Σύστασης του 2003 οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στην νέα Σύσταση, να εφαρμόσουν τη δοκιμασία των τριών κριτηρίων προκειμένου να εκτιμήσουν κατά πόσον με βάση τα εθνικά δεδομένα μία αγορά συνεχίζει να επιδέχεται εκ των προτέρων ρύθμιση. Το ίδιο νομικό πλαίσιο συνεχίζει να ισχύει ως τα πιο πάνω και με την Σύσταση του 2014.

¹² Βλ. υποσημείωση 2.

¹³ Σύσταση της Επιτροπής της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2003 για τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

¹⁴ Βλ. Υποσημείωση 3.

Στην αιτιολογική έκθεση της Σύστασης του 2007 (ενότητα 5) αναφέρεται ότι οι ΕΡΑ οφείλουν να διενεργήσουν ανάλυση του επιπέδου του ανταγωνισμού στις αγορές εκείνες όπου στον πρώτο γύρο της ανάλυσης αγορών είχε οριστεί παροχέας με ΣΙΑ, ανεξάρτητα εάν οι εν λόγω αγορές περιέχονται ή όχι στην Σύσταση του 2007. Με βάση αυτή την ανάλυση, οι ρυθμιστικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να διατηρήσουν, τροποποιήσουν ή να αποσύρουν τις υποβληθείσες ρυθμιστικές υποχρεώσεις. Σύμφωνα με το προοίμιο 22 της Σύστασης 2014 οι ΕΡΑ θα πρέπει να υποβάλλουν στην τρικριτηριακή δοκιμασία τις αγορές που απαριθμούνται στα παραρτήματα της σύστασης 2003/311/ΕΚ της Επιτροπής και της σύστασης 2007/879/ΕΚ και δεν περιλαμβάνονται πλέον στο παράρτημα της παρούσας Σύστασης, εφόσον αυτές υπόκεινται επί του παρόντος; Σε ρύθμιση δεδομένων των εθνικών συνθηκών, ώστε αν εκτιμούν αν, με βάση τις εθνικές συνθήκες, οι εν λόγω αγορές εξακολουθούν να επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, ο ΕΡΗΕΤ θα εξετάσει κατά πόσο ακόμα συντρέχουν σωρευτικά τα τρία κριτήρια για τις αγορές 3,5 (2003) έτσι ώστε να αιτιολογείται η εκ των προτέρων ρύθμισή τους. Επιπλέον, στην περίπτωση όπου αιτιολογείται εκ των προτέρων ρύθμιση θα πρέπει να διερευνηθεί το επίπεδο του ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά και στην περίπτωση όπου υπάρχει παροχέας με ΣΙΑ να επιβληθούν οι κατάλληλες ρυθμιστικές υποχρεώσεις. Σε περίπτωση που δεν πληρούνται σωρευτικά τα τρία κριτήρια οι υφιστάμενες ρυθμιστικές υποχρεώσεις θα αποσυρθούν.

2.2 Προσέγγιση ΕΡΗΕΤ

Ο ΕΡΗΕΤ σύμφωνα με τις πρόνοιες του Ν.112(Ι)/2004¹⁵ και της σχετικής δευτερογενούς νομοθεσίας¹⁶, έχει συλλέξει δεδομένα και πληροφορίες από διάφορες πηγές, από το εσωτερικό και το εξωτερικό, συμπεριλαμβανομένων των παροχέων δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, με στόχο να διεξάγει με κάθε λεπτομέρεια και στη βάση καθιερωμένων οικονομικών και νομικών αρχών, τη διεξαγωγή ορισμού και ανάλυσης της σχετικής αγοράς.

Σημειώνεται ότι η ανάλυση της σχετικής αγοράς στην οποία έχει προβεί ο ΕΡΗΕΤ, περιλαμβάνει πέραν από την εξέταση της κατάστασης της αγοράς στο πρόσφατο παρελθόν και το συστατικό της «προοπτικής¹⁷», λαμβάνει δηλαδή υπόψη αναμενόμενες τεχνολογικές και οικονομολογικές εξελίξεις μέσα στην περίοδο που μεσολαβεί μέχρι την επόμενη ανάλυση της σχετικής αγοράς, η

¹⁵ Ο περί Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών Νόμος του 2004, Ν.112 (Ι)/2004, ως εκάστοτε τροποποιείται.

¹⁶ Το περί Καθορισμού των Διαδικασιών Ορισμού και Ανάλυσης Αγορών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών Διάταγμα (Κ.Δ.Π.147/2005, ως έχει τροποποιηθεί υπό των Κ.Δ.Π.245/2006, Κ.Δ.Π.608/2007 και Κ.Δ.Π.197/2009) και την Περί Μεθοδολογίας Ορισμού των Αγορών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών Απόφαση (Κ.Δ.Π.148/2005, ως έχει τροποποιηθεί υπό της Κ.Δ.Π.196/2009).

¹⁷ Βλ. παρ. 2.1 των Κατευθυντήριων Γραμμών(έγγραφο C(2007)5409).

οποία τοποθετείται σε χρονικό ορίζοντα τριών (3) ετών από τον παρόντα χρόνο (χρονικό πλαίσιο παρούσας ανάλυσης).

Το παρόν έγγραφο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση από 16/4/2015 μέχρι 15/5/2015 με στόχο τη συλλογή σχολίων από τα ενδιαφερόμενα μέρη για τη διαδικασία που έχει ακολουθηθεί και τα συμπεράσματα στα οποία ο ΕΡΗΕΤ έχει καταλήξει, κυρίως σε ότι αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς και την εφαρμογή ή μη των τριών κριτηρίων σε σχέση με την αγορά

«Δημοσίως διαθέσιμες εθνικές τηλεφωνικές υπηρεσίες που παρέχονται σε σταθερή θέση και περιλαμβάνουν τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς, συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων που διενεργούνται μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP) και κλήσεις από κινητό προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς», καθώς και την προτεινόμενη απόσυρση των υφισταμένων ρυθμιστικών υποχρεώσεων της CΥΤΑ στην εν λόγω σχετική αγορά.

Όλες οι απαντήσεις και τα σχόλια που λήφθηκαν κατά τη Δημόσια Διαβούλευση θα είναι διαθέσιμες προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, και αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του Γραφείου,¹⁸ με εξαίρεση πληροφορίες που δόθηκαν ως εμπιστευτικές και/ή ως επαγγελματικό απόρρητο και πάντα με βάση το Νόμο και τα βάσει αυτού εκδοθέντα Διατάγματα και τις εκδοθείσες Αποφάσεις,

Τα σχόλια των ενδιαφερομένων μερών αξιολογήθηκαν από τον ΕΡΗΕΤ κατά την ετοιμασία του τελικού κειμένου κοινοποίησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (στο εξής: «Επιτροπή») ως Έγγραφο Κοινοποίησης των Αγορών 3,5(2003) σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 7 της Οδηγίας Πλαίσιο και στη Σύσταση Κοινοποίησης¹⁹.

Τέλος, σημειώνεται η εξουσία του ΕΡΗΕΤ απορρέει από το Διάταγμα περί Καθορισμού των Διαδικασιών Ορισμού και Ανάλυσης Αγοράς, Κ.Δ.Π.147/2005 ως ισχύει σήμερα, και συγκεκριμένα στο άρθρο 11 εδάφιο (2), το οποίο αναφέρει ότι «Ο Επίτροπος λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, την κοινοτική και κυπριακή νομοθεσία σχετικά με το επιχειρηματικό απόρρητο δύναται, κατά την κρίση του, να θεωρήσει ότι το δημόσιο συμφέρον που προκύπτει και συνδέεται με την ανάγκη για διαφάνεια απαιτεί την απόρριψη του αιτήματος των ενδιαφερομένων μερών που επιδιώκουν να μη δημοσιοποιηθεί το σύνολο ή μέρος των απαντήσεών τους, και να μην κάνει

¹⁸ Αρ. 8(3), 18(2) του Διατάγματος περί καθορισμού των διαδικασιών ορισμού και ανάλυσης της αγοράς, Κ.Δ.Π.127/2005, ως εκάστοτε τροποποιείται.

¹⁹ «Σύσταση της Επιτροπής της 15^{ης} Οκτωβρίου 2008 για τις κοινοποιήσεις, τις προθεσμίες και τις διαβουλεύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών», (κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2008) 5925), 2008/850/ΕΚ, ΕΕ L 301 της 12.11.2008, σελ. 23.

αποδεκτό ολόκληρο ή εν μέρει το αίτημα των ενδιαφερομένων μερών το οποίο αναφέρεται στο εδάφιο (1) του παρόντος Άρθρου, αναφέροντας και τη σχετική αιτιολογία.»²⁰

2.3 Συνεργασία με την Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού (ΕΠΑ).

Κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας Ορισμού και Ανάλυσης της σχετικής αγοράς ο ΕΡΗΕΤ συνεργάστηκε με την Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού (ΕΠΑ) όπως επιβάλλει η Σύσταση και οι Κατευθυντήριες Γραμμές.

Η ΕΠΑ δεν έχει ένσταση με τη διαδικασία ή τα πορίσματα του ΕΡΗΕΤ για την ανάλυση των υπό αναφορά αγορών υπό την έννοια ότι αυτή πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις σχετικές οδηγίες, κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και μέσα στα πλαίσια της Νομοθεσίας που διέπει τον ΕΡΗΕΤ.

2.4 Δομή Εγγράφου

Η δομή του υπολοίπου κειμένου του παρόντος εγγράφου έχει ως εξής:

- Μέρος 3: Ορισμός της Σχετικής Αγοράς
- Μέρος 4: Εξέταση Τριών Κριτηρίων
- Μέρος 5: Απόσυρση Ρυθμιστικών Υποχρεώσεων

- Παράρτημα Α: Επιστολή ΕΠΑ
- Παράρτημα Β: Ερωτηματολόγιο προς Παροχείς
- Παράρτημα Γ: Απαντήσεις Παροχέων στο Ερωτηματολόγιο του παραρτήματος Β
- Παράρτημα Δ: Γλωσσάριο
- Παράρτημα Ε: Έρευνα Καταναλωτών (οικιακών και επιχειρηματικών)
- Παράρτημα Ζ: Σχόλια Παροχέων στη Δημόσια Διαβούλευση

²⁰ Άρθρο 11 εδάφιο (2), Διαχείριση Επιχειρηματικού Απορρήτου, Περί Καθορισμού των Διαδικασιών Ορισμού και Ανάλυσης Αγορών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών Διάταγμα του 2005, Κ.Δ.Π.147/2005, ως εκάστοτε τροποποιείται.

ΜΕΡΟΣ 3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

3.1 Εισαγωγή

Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Απόφασης του Επιτρόπου²¹, ο ΕΡΗΕΤ καλείται να προχωρήσει στη διαδικασία ορισμού των σχετικών αγορών που ανταποκρίνονται στις συνθήκες της εθνικής αγοράς και στην προκείμενη περίπτωση στην εξέταση της σχετικής αγοράς αναφορικά με τις:

Δημοσίως διαθέσιμες τοπικές ή/και εθνικές τηλεφωνικές υπηρεσίες που παρέχονται σε σταθερή θέση για οικιακούς και μη οικιακούς πελάτες (αγορές 3 και 5 της Σύστασης του 2003), και στην εκτίμηση του καθεστώτος του ανταγωνισμού στην σχετική αυτή αγορά σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο, τη Σύσταση και τις Κατευθυντήριες Γραμμές.

Ο στόχος της διεξαγωγής διαδικασίας ορισμού της αγοράς, η οποία αποτελεί μέσο για την αξιολόγηση της επάρκειας του ανταγωνισμού και κατ' επέκταση της αναγκαιότητας επιβολής ex-ante ρυθμιστικών υποχρεώσεων, είναι να αναγνωρίσει μέσα από μια συστηματική διαδικασία τους ανταγωνιστικούς περιορισμούς που αντιμετωπίζουν οι δραστηριοποιημένοι παροχείς σε μια αγορά. Μέσα από μια τέτοια διαδικασία αναγνωρίζονται οι πραγματικοί και οι εν δυνάμει ανταγωνιστές οι οποίοι δυνατόν να περιορίσουν αλλήλους από του να επιδεικνύουν συμπεριφορά ανεξάρτητη από αυτή που θα αναμενόταν ως αποτέλεσμα της ύπαρξης αποδοτικού ανταγωνισμού.

Το αποτέλεσμα του ορισμού της σχετικής αγοράς εξαρτάται από την κατάληξη της εφαρμογής των κριτηρίων υποκατάστασης ζήτησης και υποκατάστασης προσφοράς καθώς και από το χρόνο που έχει καθορισθεί ως χρονικό πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης²².

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,²³ μια σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που είναι επαρκώς εναλλάξιμα ή υποκατάστατα, όχι μόνο αναφορικά με τα αντικειμενικά τους χαρακτηριστικά, βάσει των οποίων είναι ιδιαίτερα κατάλληλα για την ικανοποίηση των διαρκών αναγκών των καταναλωτών, τις τιμές τους ή την επιδιωκόμενη χρήση τους, αλλά και τις συνθήκες του ανταγωνισμού όπως την ύπαρξη της προσφοράς και της ζήτησης στην εν λόγω αγορά. Επομένως,

²¹ Κ.Δ.Π. 148/2005, ως εκάστοτε τροποποιείται.

²² Η ex-ante ρύθμιση αφορά στον εντοπισμό έλλειψης επαρκούς ανταγωνισμού μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο (=χρονικό πλαίσιο παρούσας ανάλυσης).

²³ Υπόθεση 322/81, Michelin κατά Επιτροπής [1983] Συλλογή 3461, Υπόθεση C-62/86, AKZO κατά Επιτροπής, [1991] συλλογή I-3359, Υπόθεση C-333/94 TetraPak κατά Επιτροπής [1996] Συλλογή I-5951.

ο καθορισμός της σχετικής αγοράς θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλα τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που οι τελικοί χρήστες χρησιμοποιούν για τις ίδιες ανάγκες.

Σημειώνεται ότι η χρήση του όρου «σχετική» αγορά προϋποθέτει αξιολόγηση και της γεωγραφικής διάστασης της αγοράς, δηλαδή αξιολόγηση της τυχόν ομοιογένειας που παρατηρείται στην προσφορά/ζήτηση υπηρεσιών/προϊόντων σε μια γεωγραφική περιοχή και η οποία δύναται να την διακρίνει από γειτονικά εδάφη ή γειτονική γεωγραφική περιοχή, στην οποία οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι ουσιωδώς διαφορετικές²⁴.

Επιπρόσθετα, αναγνωρίζεται ότι παραδοσιακά²⁵ στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών το γεωγραφικό εύρος μιας αγοράς καθορίζεται συχνά από την έκταση που καλύπτει το σχετικό δίκτυο ή/και από πιθανούς νομοθετικούς ή ρυθμιστικούς περιορισμούς που επιβάλλονται ως προς το δικαίωμα παροχής των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών.

3.2 Κριτήρια για τον ορισμό της σχετικής αγοράς

Οι κύριοι ανταγωνιστικοί περιορισμοί που μελετώνται κατά την αξιολόγηση της συμπεριφοράς των παροχέων σε μια αγορά αφορούν στη

- (α) δυνατότητα υποκατάστασης από την πλευρά της ζήτησης²⁶ και τη
- (β) δυνατότητα υποκατάστασης από την πλευρά της προσφοράς²⁷

Ένας τρίτος παράγοντας ανταγωνιστικού περιορισμού που μπορεί να λαμβάνεται υπόψη αφορά το ενδεχόμενο εν δυνάμει (δυνητικού) ανταγωνισμού. Η διαφορά μεταξύ του εν δυνάμει ανταγωνισμού και της δυνατότητας υποκατάστασης της ζήτησης έγκειται στο γεγονός ότι η υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης αντιδρά σχετικά άμεσα σε πιθανή αύξηση τιμής ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας χωρίς σημαντικά έξοδα επένδυσης, ενώ ο εν δυνάμει ανταγωνισμός χρειάζεται περισσότερο χρόνο πριν ξεκινήσει να προσφέρει υπηρεσίες στην αγορά και η είσοδος του συνοδεύεται από σημαντική επένδυση.

²⁴ Βλ. π.χ. Υπόθεση 27/76 United Brands κατά Επιτροπής [1978] Συλλογή 207.

²⁵ Υπόθεση IV/M.1025, Mannesmann/Olivetti/Infostrada.

²⁶ Επιτρέπει τον καθορισμό των προϊόντων προς τα οποία οι χρήστες μπορούν να στραφούν σε περίπτωση που παρατηρηθεί σχετική αύξηση τιμής σε ένα προϊόν της ίδιας αγοράς. Δεν είναι απαραίτητη η στρόφη της πλειοψηφίας των καταναλωτών σε ένα άλλο προϊόν. Αρκεί ένας επαρκής αριθμός καταναλωτών να μεταπηδήσει σε άλλο προϊόν για να καταστήσει την αλλαγή της τιμής μη κερδοφόρα.

²⁷ Επιτρέπει την αξιολόγηση της δυνατότητας εισόδου παροχέων που δεν είναι ενεργοί στη σχετική αγορά ως αποτέλεσμα της σχετικής αύξησης στην τιμή προσφοράς.

Ο ΕΡΗΕΤ στα πλαίσια του ορισμού της σχετικής αγοράς θα λάβει υπόψη τα κριτήρια που αφορούν τη δυνατότητα υποκατάστασης από την πλευρά της ζήτησης και της προσφοράς, ενώ προτίθεται να χρησιμοποιήσει, σε αυτά τα πλαίσια τον «έλεγχο υποθετικού μονοπωλίου²⁸» (Hypothetical Monopolist Test ή SSNIP Test = Small but Significant Non-transitory Increase in Price). Στα πλαίσια αυτού του ελέγχου (SSNIP) μια υπηρεσία (ή ομάδα υπηρεσιών) συνιστά σχετική αγορά εάν ένας υποθετικά μονοπωλιακός παροχέας μπορεί να επιβάλει μια μικρή (5-10%) και όχι μεταβατική αύξηση στην τιμή της υπηρεσίας πέραν του επιπέδου που ορίζει ο ανταγωνισμός χωρίς να μειωθούν οι πωλήσεις του σε σημείο που η αύξηση αυτή να τον καθιστά μη επικερδή²⁹.

Ο ΕΡΗΕΤ θα υιοθετήσει τη σχετική Ανακοίνωση³⁰ της Επιτροπής και θα λάβει υπόψη τον παράγοντα του εν δυνάμει (δυναμικού) ανταγωνισμού κατά την αξιολόγηση του καθεστώτος του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά.

3.3 Ορισμός αγοράς δημόσιων τηλεφωνικών υπηρεσιών που παρέχονται σε σταθερή θέση

3.3.1 Εισαγωγή

Η σχετική αγορά περιγράφεται στη Σύσταση ημερομηνίας 11 Φεβρουαρίου 2003 ως ακολούθως:

Δημοσίως διαθέσιμες τοπικές ή/και εθνικές τηλεφωνικές υπηρεσίες που παρέχονται σε σταθερή θέση για οικιακούς και μη οικιακούς πελάτες (αγορές 3,5).

Με βάση τις διαθέσιμες μορφές παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών σε σταθερή θέση που υπάρχουν στην Κυπριακή αγορά, ο ΕΡΗΕΤ θα εξετάσει εάν ισχύουν τα συμπεράσματα της προηγούμενης εξέτασης αγοράς για την συμπερίληψη εναλλακτικών μορφών παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών, στην ίδια σχετική αγορά με την συμβατική παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών (δηλαδή, μέσω του σταθερού δικτύου της CYTA).

²⁸ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής για την Πρόσβαση (ΕΕ C 265 της 22.8.1998, σελ. 2), παρ. 46 και Υπόθεση T-83/91, Tetra Pak κατά Επιτροπής [1994] Συλλογή II-755, παρ. 68. Σημειώνεται ότι για τους σκοπούς της παρούσας ανάλυσης ο έλεγχος SSNIP χρησιμοποιείται ως εργαλείο αξιολόγησης της ύπαρξης ανταγωνισμού μεταξύ διαφορετικών προϊόντων ή υπηρεσιών.

²⁹ βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές, παρ.40.

³⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής για τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (ΕΕ C 372 της 9.12.1997, σ. 5).

Επίσης θα εξετασθεί εάν έχουν διαφοροποιηθεί οι συνθήκες για το διαχωρισμό της σχετικής αγοράς ανά είδος ή προορισμό των κλήσεων από σταθερή θέση (π.χ. μεταξύ κλήσεων σε γεωγραφικούς και μη-γεωγραφικούς αριθμούς, ή μεταξύ τοπικών ή εθνικών κλήσεων).

Τέλος, θα εξετασθεί εάν έχει διαφοροποιηθεί η πρακτική και υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ οικιακών και μη οικιακών πελατών στην σχετική αγορά.

3.3.2 Διαθέσιμες εναλλακτικές μορφές παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών σε σταθερή θέση στην Κυπριακή αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Στην Κυπριακή αγορά Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών η παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών σε σταθερή θέση γίνεται σε μεγάλο βαθμό μέσω PSTN/ISDN³¹.

Στον 2^ο κύκλο εξέτασης της αγοράς ο ΕΡΗΕΤ εξέτασε κατά πόσο οι κλήσεις που γίνονται μέσω VoIP (IP telephony) μπορούν να συμπεριληφθούν στη σχετική αγορά και κατάληξε στο συμπέρασμα ότι οι κλήσεις μέσω πρωτοκόλλου Διαδικτύου θα πρέπει να συμπεριληφθούν στον ορισμό της αγοράς παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών σε σταθερή θέση. Η αιτιολόγηση αναφέρεται πιο κάτω:

«Η φωνητική τηλεφωνία μέσω πρωτοκόλλου Διαδικτύου (VoIP) είναι τεχνολογία που επιτρέπει την πραγματοποίηση τηλεφωνικών κλήσεων μέσω του Διαδικτύου, κατά κανόνα μέσω ευρυζωνικών συνδέσεων (xDSL). Μετά την εισαγωγή των ευρυζωνικών υπηρεσιών στην Κυπριακή αγορά, υπάρχει η δυνατότητα και η τεχνική υποδομή να προσφερθεί τηλεφωνία που βασίζεται στην τεχνολογία VoIP. Στο τέλος του 2008 η CYTA εισήγαγε την υπηρεσία ευρυζωνικής τηλεφωνίας που προσφέρει τηλεφωνία VoIP³². Οι χρεώσεις συγκριτικά με τις χρεώσεις της παραδοσιακής σταθερής τηλεφωνίας είναι στα ίδια επίπεδα (για κλήσεις μεταξύ συνδρομητών της ίδιας υπηρεσίας οι χρεώσεις είναι χαμηλότερες) και από την άποψη αυτή τουλάχιστον η υπηρεσία ευρυζωνικής τηλεφωνίας αποτελεί υποκατάστατο στην παραδοσιακή τηλεφωνία. Οι υπηρεσίες αυτές προσφέρονται γενικά μέσω του στρεπτού ζεύγους μεταλλικών καλωδίων του δικτύου της CYTA, μια και το xDSL είναι η κυρίαρχη τεχνολογία ευρυζωνικής πρόσβασης στην Κύπρο.

Σε ότι αφορά τον εξοπλισμό του τελικού χρήστη, η τηλεφωνία IP μπορεί να πραγματοποιείται είτε μέσω προσωπικού υπολογιστή είτε μέσω τηλεφωνικής συσκευής. Τηλεφωνία IP μέσω

³¹ Είτε άμεσα, είτε έμμεσα μέσω LLU.

³² Η υπηρεσία ονομάζεται Ευρυζωνική Τηλεφωνία (BBT).

προσωπικού υπολογιστή (όπως π.χ. αυτή που προσφέρεται από την εταιρία Skype) δεν φαίνεται να αποτελεί ακόμα κατάλληλο υποκατάστατο σταθερών τηλεφωνικών κλήσεων μέσω PSTN/ISDN. Στην πράξη, οι πελάτες που επιθυμούν να κάνουν κλήσεις με τεχνολογία VoIP πρέπει να έχουν ένα προσωπικό υπολογιστή και ευρυζωνική σύνδεση, πρέπει δε επί πλέον να είναι επαρκώς εξοικειωμένοι με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών ώστε να μπορούν να εγκαταστήσουν και χρησιμοποιούν το αναγκαίο λογισμικό.

Τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα, η τηλεφωνία IP μέσω προσωπικού υπολογιστή χαρακτηριζόταν από μια σχετικά χαμηλότερη ποιότητα και κάποιους λειτουργικούς περιορισμούς. Η ακεραιότητα των κλήσεων δεν ήταν εγγυημένη και οι απορρίψεις κλήσεων (call drops) ήταν συχνές. Στις περισσότερες φορές, ακόμη και σήμερα, οι χρήστες τηλεφωνίας IP μέσω προσωπικού υπολογιστή δεν έχουν γενικά πρόσβαση σε κλήσεις με υποστήριξη τηλεφωνητή, κλήσεις εκτάκτου ανάγκης, υπηρεσίες πρόσθετου τέλους ή κλήσεις σε δωρεάν αριθμούς. Οι κλήσεις συχνά μπορεί να γίνουν μόνο μεταξύ προσωπικών υπολογιστών, εκτός εάν πληρωθεί το τέλος κλήσης που επιτρέπει τον τερματισμό σε σταθερά δίκτυα ή δίκτυα κινητής τηλεφωνίας. Κλήσεις προς διεθνείς προορισμούς είναι επίσης δυνατές μέσω VoIP και η τιμή τους (εφόσον δεν αφορούν κλήσεις σε άλλους συνδρομητές VoIP, που είναι δωρεάν) είναι χαμηλότερη, συγκρινόμενη με φτηνά πακέτα διεθνών κλήσεων από παραδοσιακή τηλεφωνική σύνδεση.

Οι διαφορές αυτές μειώνονται βαθμιαία και η ποιότητα των κλήσεων IP μέσω ευρυζωνικών συνδέσεων πλησιάζει πια πολύ την ποιότητα κλήσεων μέσω PSTN/ISDN. Ωστόσο οι κλήσεις μέσω IP εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από κάποιους λειτουργικούς περιορισμούς.

Οι κλήσεις VoIP μέσω ευρυζωνικών συνδέσεων μπορούν να γίνονται πλέον και μέσω κανονικών τηλεφωνικών συσκευών που έχουν συνδεθεί με ευρυζωνικό modem για VoIP. Οι κλήσεις αυτού του τύπου, προσφέρουν σε πολλές περιπτώσεις όλο και περισσότερες υπηρεσίες (π.χ. κλήσεις εκτάκτου ανάγκης και υπηρεσίες πρόσθετου τέλους), τα δε λειτουργικά τους χαρακτηριστικά από την άποψη του χρήστη είναι ουσιαστικά παρόμοια με εκείνα της κοινής τηλεφωνικής υπηρεσίας. Στις περιπτώσεις αυτές, οι υπηρεσίες VoIP μέσω ευρυζωνικών συνδέσεων, σε σταθερό σημείο και με τη χρήση τηλεφωνικής συσκευής αποτελούν, από τεχνική τουλάχιστον άποψη, αποτελεσματικό υποκατάστατο των σταθερών τηλεφωνικών υπηρεσιών.

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει ο ΕΡΗΕΤ είναι ότι η τηλεφωνία IP, τουλάχιστον στις περιπτώσεις που παρέχει συγκρίσιμη ποιότητα και λειτουργίες (δηλ. στην περίπτωση ευρυζωνικής σύνδεσης μέσω τηλεφωνικής συσκευής), μπορεί να θεωρηθεί υποκατάστατο των παραδοσιακών τηλεφωνικών υπηρεσιών PSTN/ISDN. Παρά το ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει μέχρι τώρα

ο ΕΡΗΕΤ, οι υπηρεσίες VoIP στην Κύπρο βρίσκονται ακόμη σε αρχικό στάδιο, εντούτοις αναμένεται ότι μέσα στο χρονικό διάστημα αναφοράς της παρούσης ανάλυσης τα δεδομένα θα ανατραπούν άρδην λαμβάνοντας υπόψη και την παράλληλη γρήγορη ανάπτυξη των ευρυζωνικών συνδέσεων στην Κύπρο».

Τα πιο πάνω αναφερόμενα έχουν επαληθευτεί πλήρως και η τηλεφωνία μέσω VoIP αποτελεί σημαντικό μέρος της αγοράς σταθερής τηλεφωνίας³³. Πέραν των εναλλακτικών παροχών που χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό το VoIP, ο μεγαλύτερος παροχέας σταθερής τηλεφωνίας (εγκαταστημένος παροχέας) CYTA παρέχει την υπηρεσία «Ευρυζωνική Τηλεφωνία (BBT)»³⁴ με την οποία ο καταναλωτής έχει την δυνατότητα να διενεργεί κλήσεις με τη χρήση διαφορών τύπων συσκευών όπως αναλογικά τηλέφωνα ή τηλέφωνα τύπου DECT, βιντεοτηλέφωνα IP και μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών (με ακουστικά και κάμερα για βιντεοκλήσεις). Επίσης παρέχονται παρόμοιες τηλεφωνικές διευκολύνσεις με την παραδοσιακή τηλεφωνία, όπως αναγνώριση κλήσης και μεταβίβαση κλήσεων.

Είναι προφανές ότι οι κλήσεις που διενεργούνται μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP) παρέχουν σχεδόν όλες τις δυνατότητες που προσφέρει η παραδοσιακή τηλεφωνία. Η μοναδική διαφοροποίηση σχετίζεται με την διακοπή της υπηρεσίας σε περίπτωση διακοπής του ρεύματος. Όσο αφορά την τιμολόγηση των κλήσεων που διενεργούνται μέσω VoIP δεν υπάρχει ουσιαστική διαφοροποίηση με τις τιμές που ισχύουν για τις κλήσεις που διενεργούνται με την αναλογική τηλεφωνία.

Με βάση λοιπόν τα σημερινά δεδομένα της Κυπριακής αγοράς, ο ΕΡΗΕΤ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι κλήσεις μέσω πρωτοκόλλου Διαδικτύου θα πρέπει να συμπεριληφθούν στον ορισμό της αγοράς παροχής τηλεφωνικών υπηρεσιών σε σταθερή θέση.

Όπως αναλύεται στην ενότητα 3.3.2 του εγγράφου Δημόσιας Διαβούλευσης για την εξέταση της Αγοράς 1 (αγορά πρόσβασης στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο σε σταθερή θέση) οι τηλεφωνικές υπηρεσίες παρέχονται συνήθως ως ένα συνολικό πακέτο πρόσβασης και χρήσης, με τους τελικούς χρήστες να έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν εάν επιθυμούν για τις εξερχόμενες κλήσεις τους ένα ή περισσότερους παροχείς δημοσίων τηλεφωνικών υπηρεσιών που διαφέρουν από εκείνον που τους παρέχει πρόσβαση στο δίκτυο. Υπάρχουν επίσης ενδείξεις ότι η αγορά πρόσβασης και η αγορά υπηρεσιών εξερχόμενων κλήσεων αντιμετωπίζουν διαφορετικές συνθήκες ανταγωνισμού.

³³ Σύμφωνα με την έρευνα αγοράς 42% των οικιακών καταναλωτών πραγματοποιούν κλήσεις μέσω διαδικτύου (RAI Consultants Ltd Αύγουστος 2014).

³⁴ Πηγή :<https://www.cyta.com.cy/telephone-connections>

Συγκεκριμένα οι καταναλωτές ακόμα και όταν διατηρούν την σταθερή τους σύνδεση έχουν τη δυνατότητα να διαφοροποιήσουν την συμπεριφορά τους όσο αφορά την πραγματοποίηση κλήσεων³⁵. Το συμπέρασμα δε είναι ότι, εξακολουθούν η αγορά πρόσβασης και η αγορά υπηρεσιών εξερχόμενων κλήσεων να εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες των καταναλωτών και παρουσιάζουν διαφορετικές συνθήκες ανταγωνισμού, κάτι που δεν αναμένεται να διαφοροποιηθεί κατά την διάρκεια της περιόδου αναφοράς για την παρούσα εξέταση.

Δεδομένου ότι η αγορά εξερχόμενων κλήσεων αποτελεί ξεχωριστή αγορά από την πρόσβαση,³⁶ ο ΕΡΗΕΤ θα εξετάσει εάν οι κλήσεις που διενεργούνται από κινητό σε σταθερή θέση³⁷ αποτελούν υποκατάστατο των κλήσεων που γίνονται από σταθερό.

Με βάση την έρευνα καταναλωτών³⁸ σχεδόν όλοι (92%) οι ερωτηθέντες κάτοχοι σταθερής γραμμής κατέχουν και χρησιμοποιούν κινητό. Όταν βρίσκονται στο σπίτι το 48% χρησιμοποιούν κυρίως το κινητό για την διενέργεια κλήσεων σε σύγκριση με 33% που χρησιμοποιούν κυρίως το σταθερό. Το 19% των καταναλωτών χρησιμοποιεί εξίσου τόσο το κινητό όσο και το σταθερό. Ως κύριοι λόγοι χρησιμοποίησης του κινητού οι καταναλωτές ανέφεραν την πρακτικότητα και την ευκολία (43%), και την αποθήκευση των επαφών (23%). Μόνο 16% έδωσαν ως λόγο χρήσης τη ύπαρξη πακέτου ομιλίας/συμβολαίου που συμφέρει από πλευράς τιμής σε σχέση με το σταθερό. Οι συνδρομητές που κάνουν τηλεφωνήματα μόνο /κυρίως από το κινητό όταν βρίσκονται στο σπίτι έδωσαν σαν κύριο λόγο (47%) τη σύνδεση στο διαδίκτυο για τη διατήρηση της σταθερής του γραμμής.

Σε σχετική ερώτηση στην ίδια έρευνα καταναλωτών³⁹ τι θα έκαναν⁴⁰ σε περίπτωση αύξησης της τιμής των κλήσεων από σταθερό κατά 10%, το 32% απάντησε ότι θα χρησιμοποιούσαν περισσότερο το κινητό και 29% θα διέκοπταν ακόμα και την σταθερή σύνδεση. Αυτό συνεπάγεται ότι 61% των καταναλωτών θα υποκαθιστούσαν σε μεγάλο βαθμό τη διενέργεια κλήσεων από το σπίτι από κινητό αντί του σταθερού.

Παρόλο που οι κλήσεις από σταθερή γραμμή εξακολουθούν να είναι φθηνότερες συγκριτικά με τις κλήσεις από κινητό (τιμή ανά λεπτό κλήσης⁴¹) κατά κανόνα οι κλήσεις από κινητό πωλούνται ως τμήμα μιας δεσμοποιημένης υπηρεσίας πρόσβασης, κλήσεων, SMS και Data σε 'ποσότητα' που ανταποκρίνεται στις τηλεπικοινωνιακές ανάγκες κάθε συνδρομητή, γεγονός που υποβοηθά την υποκαταστασιμότητα των κλήσεων του σταθερού από το κινητό και, στην πράξη, καθιστούν τη συγκριτική δαπάνη ανά κλήση άνευ σημασίας. Επομένως, φαίνεται να υπάρχει ένδειξη για υποκατάσταση μόνο προς την μία κατεύθυνση, δηλαδή με την υποκατάσταση σταθερών κλήσεων από κλήσεις που γίνονται από το κινητό.

Επομένως η συμπερίληψη των κλήσεων που γίνονται από κινητό σε σταθερή θέση πρέπει να συμπεριληφθούν στην σχετική αγορά.

³⁵ Μπορούν για παράδειγμα να χρησιμοποιήσουν περισσότερο το κινητό για πραγματοποίηση κλήσεων.

³⁶ Δεδομένης της ύπαρξης διάκρισης μεταξύ της σταθερής και της κινητής πρόσβασης στο δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο.

³⁷ Πχ από το σπίτι η το γραφείο.

³⁸ RAI Consultants Ltd (Αύγουστος 2014).

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Όταν βρίσκονται στο σπίτι.

⁴¹ Πχ. Για κλήσεις από σταθερό CYTA προς σταθερό CYTA χρέωση 1.93 σέντ/λεπτό, από σταθερό CYTA προς σταθερά Primetel, MTN και Cablenet, χρέωση 2.24 σέντ/λεπτό, για κλήσεις σταθερό σε κινητό από 3.954 σέντ/λεπτό -5.018 σέντ/λεπτό, κλήσεις από κινητό σε σταθερό και κινητό από 6 σέντ/λεπτό- 9/σέντ/λεπτό (χρέωση ανά 15 δευτερόλεπτα).

3.4 Ειδικότερος ορισμός της αγοράς σταθερών τηλεφωνικών υπηρεσιών

3.4.1 Τοπικές και εθνικές κλήσεις

Δεν υπάρχει διαφοροποίηση από τον προηγούμενο κύκλο εξέτασης της αγοράς. Στην Κύπρο τα λιανικά τέλη κλήσεων δεν διαχωρίζονται σε τοπικές και εθνικές κλήσεις. Το ίδιο τέλος ισχύει για κλήσεις που γίνονται εντός της επαρχίας και για κλήσεις που γίνονται μεταξύ επαρχιών. Όλοι οι παροχείς εφαρμόζουν τον ίδιο τιμολογιακό διαχωρισμό των κλήσεων εσωτερικού π.χ. σταθερό προς σταθερό. Για τους σκοπούς λοιπόν του παρόντος εγγράφου, εθνικές κλήσεις θα θεωρούνται όλες οι κλήσεις που γίνονται εντός Κύπρου.

3.4.2 Ανήκουν οι κλήσεις προς μη γεωγραφικούς αριθμούς στην ίδια σχετική αγορά;

Ο ΕΡΗΕΤ θα εξετάσει εάν οι κλήσεις προς μη γεωγραφικούς αριθμούς συμπεριλαμβάνονται στη ίδια σχετική αγορά. Οι μη γεωγραφικοί αριθμοί περιλαμβάνουν τους αριθμούς κινητών τηλεφώνων, αριθμούς για προσωπικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ευφυούς δικτύου και άλλους αριθμούς που δεν είναι γεωγραφικοί αριθμοί σύμφωνα με το Σχέδιο Αριθμοδότησης της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΣΑΚΔ)⁴²

3.4.2.1 Κλήσεις προς κινητό

Οι καταναλωτές όμως, αγοράζουν τηλεφωνικές υπηρεσίες από σταθερή θέση ή κινητό για να μπορούν να κάνουν κλήσεις τόσο σε σταθερό όσο και σε κινητό. Δεν αγοράζουν τηλεφωνικές υπηρεσίες για κλήσεις μόνο σε σταθερό ή μόνο σε κινητό. Οι καταναλωτές έχουν σοβαρούς λόγους να επιθυμούν τη δυνατότητα κλήσης τόσο προς σταθερούς όσο και σε κινητούς αριθμούς, μιας και οι δύο αυτοί τύποι αριθμών χρησιμοποιούνται ευρύτατα και πολλοί από τους καλούμενους συνδρομητές μπορούν να εντοπισθούν τόσο σε σταθερό όσο και κινητό αριθμό ανάλογα με την περίπτωση, την ώρα κλπ. Σύμφωνα με την έρευνα καταναλωτών, η πλειοψηφία των καταναλωτών (55%) χρησιμοποιεί την σταθερή γραμμή για να κάνει κλήσεις προς σταθερό και κινητό με την ίδια συχνότητα⁴³. Το ίδιο περίπου ισχύει και για τις κλήσεις που γίνονται από το κινητό (45%).

Το γεγονός ότι, οι καταναλωτές θεωρούν τη δυνατότητα κλήσης τόσο προς κινητούς όσο και προς σταθερούς αριθμούς απαραίτητο στοιχείο του πακέτου τηλεφωνικών υπηρεσιών σταθερής

⁴² Πληροφορίες για το ΣΑΚΔ βρίσκονται στην ιστοσελίδα ΓΕΡΗΕΤ (www.ocecpr.org.cy)

⁴³ Βλ. έρευνα καταναλωτών οικιακοί πελάτες (RAI Consultants Ltd Ιούλιος 2014).

τηλεφωνίας και κινητής τηλεφωνίας που τους παρέχουν οι παροχείς, καθιστά τους δύο αυτούς τύπους κλήσεων μέρος μίας ενιαίας σχετικής αγοράς, τουλάχιστον από την πλευρά της ζήτησης.

Αλλά και από την πλευρά της προσφοράς, ένας παροχέας που θεωρητικά⁴⁴ προσφέρει μόνο κλήσεις από σταθερό σε σταθερό πολύ εύκολα μπορεί να προσφέρει κλήσεις από σταθερό σε κινητό, απλώς ερχόμενος σε συμφωνία διασύνδεσης με παροχείς κινητών δικτύων έτσι ώστε να τερματίζονται οι κλήσεις του στο δικό τους δίκτυο – και αντιστρόφως. Οι παροχείς τόσο σταθερών όσο και κινητών δικτύων έχουν γενικά συμφέρον να παρέχουν τερματισμό εισερχόμενων κλήσεων στα δίκτυά τους και επομένως οι προϋποθέσεις που χρειάζονται σε επίπεδο χονδρικής για να καταστούν δυνατές οι τηλεφωνικές κλήσεις, σε επίπεδο λιανικής, τόσο προς σταθερούς όσο και προς κινητούς αριθμούς είναι εύκολο να εκπληρωθούν.

Ο ΕΡΗΕΤ καταλήγει λοιπόν στο συμπέρασμα ότι δεν χρειάζεται να ορισθεί μια ξεχωριστή σχετική αγορά για τις τηλεφωνικές κλήσεις προς κινητούς αριθμούς

3.4.2.2 Κλήσεις προς άλλους μη γεωγραφικούς αριθμούς

Η θέση του ΕΡΗΕΤ δεν διαφοροποιείται από τον προηγούμενο κύκλο ανάλυσης: ότι οι κλήσεις προς άλλους μη γεωγραφικούς αριθμούς (118xx, αριθμοί υπερτιμημένων κλήσεων πρόσθετης αξίας, προσωπικοί αριθμοί κα) ανήκουν στην ίδια σχετική αγορά λιανικής με τις κλήσεις προς γεωγραφικούς αριθμούς. Και εδώ, όπως και στους προηγούμενους τύπους κλήσεων που εξετάστηκαν, οι κλήσεις αποτελούν μέρος του όλου πακέτου υπηρεσιών τηλεφωνικών κλήσεων που παρέχονται από τους παροχείς. Σε επίπεδο ζήτησης, δεν φαίνεται να υπάρχει ούτε ενδιαφέρον, ούτε λόγος χρήσης από την πλευρά ενός χρήστη να συμβληθεί με ένα παροχέα για κλήσεις σε γεωγραφικούς αριθμούς και με ένα άλλο για κλήσεις σε μη γεωγραφικούς αριθμούς. Οι καταναλωτές αγοράζουν τηλεφωνικές υπηρεσίες για να μπορούν να κάνουν κλήσεις τόσο σε γεωγραφικούς όσο και σε αριθμούς (μη γεωγραφικούς) που προσφέρουν διάφορες υπηρεσίες (πληροφορίες καταλόγου, προβλέψεις κτλ)⁴⁵.

Σε επίπεδο χονδρικής, οι παροχείς τηλεφωνικών υπηρεσιών, μέσω της υπηρεσίας τερματισμού κλήσεων η οποία παρέχεται μεταξύ άλλων και για κλήσεις προς μη γεωγραφικούς αριθμούς, είναι σε θέση να συνάπτουν τις αναγκαίες συμφωνίες για την συμπερίληψη κλήσεων προς μη

⁴⁴ Στην πράξη όλοι οι παροχείς σταθερής τηλεφωνίας και κινητής τηλεφωνίας προσφέρουν κλήσεις προς κινητό.

⁴⁵ Το 45% των ερωτηθέντων καταναλωτών πραγματοποιούν έστω και περιστασιακά κλήσεις προς μη γεωγραφικό αριθμό από σταθερό τηλέφωνο τους (Έρευνα Αγοράς RAI Consultants Ltd Ιούλιος 2014).

γεωγραφικούς αριθμούς στο πακέτο υπηρεσιών που επιδιώκουν να προσφέρουν στους πελάτες τους.

Ο ΕΡΗΕΤ συμπεραίνει ότι δεν υπάρχει ξεχωριστή σχετική αγορά για τηλεφωνικές κλήσεις προς μη γεωγραφικούς αριθμούς.

3.4.3 Εξέταση εάν υπάρχει διαχωρισμός οικιακών και μη οικιακών πελατών στη σχετική αγορά

Σύμφωνα με την Σύσταση της Επιτροπής της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2007, και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι με την Σύσταση της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014 δεν άλλαξε κάτι για την υπό εξέταση αγορά, δεν γίνεται διάκριση μεταξύ των αγορών επιχειρηματικών και οικιακών χρηστών. Ο ΕΡΗΕΤ διατηρεί την ίδια θέση δεδομένων των συνθηκών που επικρατούν στην Κύπρο.⁴⁶

Οι παροχές που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο δεν έχουν ξεκάθαρο και σταθερό τρόπο διαχωρισμού των πελατών σε οικιακούς και μη οικιακούς. Ενδεικτικές είναι και οι απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο⁴⁷ που δεν είχαν τρόπο διαχωρισμού των οικιακών από τους μη οικιακούς για τα προϊόντα τους στη σταθερή τηλεφωνία. Επίσης όλοι οι παροχείς δεν παρέχουν διαφορετικά συμβόλαια ή διαφορετικούς όρους κλήσεων, ανάλογα εάν είναι κάποιος οικιακός ή μη οικιακός πελάτης⁴⁸.

Δεν υπάρχουν διαφορετικά τέλη για οικιακούς και μη οικιακούς πελάτες. Η τιμολόγηση των κλήσεων δεν διαφέρει ανάλογα με το εάν ο πελάτης είναι οικιακός ή επιχειρηματικός γεγονός που ενισχύει τη θέση ότι δεν υπάρχει διαχωρισμός των πελατών.

Είναι γεγονός ότι ορισμένα πακέτα κλήσεων σχεδιάζονται με στόχο να προσελκύσουν επιχειρηματικούς πελάτες με την υιοθέτηση βάσης χρέωσης τους που να είναι το ύψος του μηνιαίου λογαριασμού. Όμως έστω και εάν τα πακέτα έχει σχεδιασθεί για επιχειρηματικούς πελάτες, δεν αποκλείεται η χρήση τους από οικιακούς καταναλωτές.

⁴⁶ Στις προηγούμενες αναλύσεις αγορών ο ΕΡΗΕΤ δεν διαχώρισε τις αγορές σε οικιακούς και μη οικιακούς πελάτες.

⁴⁷ Βλ. Παράρτημα Γ.

⁴⁸ Έστω και εάν έχουν προσωπικό με καθήκοντα εξυπηρέτηση επιχειρηματικών πελατών.

Λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες προσφοράς, την τιμολόγηση την ποιότητα των υπηρεσιών που επικρατούν σήμερα στην Κύπρο στο τομέα των τηλεφωνικών υπηρεσιών σε σταθερή θέση ο διαχωρισμός των χρηστών σε οικιακούς και μη οικιακούς δεν είναι δυνατό να δικαιολογηθεί.

Ο ΕΡΗΕΤ είναι της άποψης ότι, όπως είναι σήμερα τα δεδομένα στην αγορά της Κύπρου, δεν δικαιολογείται ο διαχωρισμός ανάμεσα σε δύο διακριτές σχετικές αγορές για οικιακούς και, αντίστοιχα, μη οικιακούς χρήστες.

Ο ΕΡΗΕΤ δεν αναμένει οι συνθήκες της αγοράς στο θέμα του διαχωρισμού των χρηστών να μεταβληθούν μέσα στα χρονικά όρια που εξετάζει η παρούσα ανάλυση.

3.4.4 Συμπέρασμα αναφορικά με τη σχετική Αγορά Προϊόντων/Υπηρεσιών

Το ΓΕΡΗΕΤ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, στο χρονικό πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης υπάρχουν μία διακριτή αγορά για:

Δημοσίως διαθέσιμες εθνικές τηλεφωνικές υπηρεσίες που παρέχονται σε σταθερή θέση και περιλαμβάνουν τις κλήσεις από σταθερό προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς, συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων που διενεργούνται μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP) και κλήσεις από κινητό προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς.

3.4.5 Η σχετική Γεωγραφική Αγορά

Ο ΕΡΗΕΤ, στα πλαίσια καθορισμού της σχετικής γεωγραφικής αγοράς, έλαβε υπόψη ότι οι υπηρεσίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας καλύπτουν ομοειδώς όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, η τιμολογιακή και διαφημιστική πολιτική των παροχέων που παρέχουν τις υπηρεσίες δεν διαφοροποιείται από περιοχή σε περιοχή μέσα στην επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ο ΕΡΗΕΤ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η σχετική γεωγραφική αγορά για την παροχή εθνικών τηλεφωνικών υπηρεσιών καλύπτει όλη την επικράτεια υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΜΕΡΟΣ 4 ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΡΙΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ

4.1 Εισαγωγή

Όπως αναφέρεται στην παράγραφο 17 του προοιμίου της Σύστασης της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2007, «Για τις αγορές του παραρτήματος της σύστασης 2003/311/ΕΚ, της 11ης Φεβρουαρίου 2003, οι οποίες δεν έχουν περιληφθεί στο παράρτημα της παρούσας σύστασης, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν τη δοκιμασία των τριών κριτηρίων για να εκτιμήσουν κατά πόσον, με βάση τα εθνικά δεδομένα, μια αγορά συνεχίζει να επιδέχεται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση», αλλά και σύμφωνα με την Σύσταση της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014 όπου στην παράγραφο του προοιμίου 22 της Σύστασης 2014 οι ΕΡΑ θα πρέπει να υποβάλλουν στην τρικριτηριακή δοκιμασία τις αγορές που απαριθμούνται στα παραρτήματα της σύστασης 2003/311/ΕΚ της Επιτροπής και της σύστασης 2007/879/ΕΚ και δεν περιλαμβάνονται πλέον στο παράρτημα της παρούσας Σύστασης, εφόσον αυτές υπόκεινται επί του παρόντος; Σε ρύθμιση δεδομένων των εθνικών συνθηκών, ώστε αν εκτιμούν αν, με βάση τις εθνικές συνθήκες, οι εν λόγω αγορές εξακολουθούν να επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση.

Τα τρία αυτά κριτήρια, που πρέπει να ικανοποιούνται σωρευτικά, είναι:

- παρουσία υψηλών και μη παροδικών φραγμών εισόδου στην εν λόγω αγορά
- διάρθρωση αγοράς που δεν τείνει προς την κατεύθυνση αποτελεσματικού ανταγωνισμού μέσα στον σχετικό χρονικό ορίζοντα
- ανεπάρκεια της εφαρμογής μόνο της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς.

Ο ΕΡΗΕΤ θα εξετάσει εάν, για την αγορά των δημοσίως διαθέσιμων εθνικών τηλεφωνικών υπηρεσιών συμπεριλαμβάνουν τις κλήσεις προς γεωγραφικούς αριθμούς, και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς υπηρεσιών, ικανοποιούνται σωρευτικά τα τρία κριτήρια⁴⁹.

⁴⁹ Το έγγραφο ERG(08)21 είναι αρκούντως υποβοηθητικό στην ανάλυση των τριών κριτηρίων.

4.2 Κριτήριο 1: Παρουσία υψηλών και μη παροδικών φραγμών εισόδου στις εν λόγω αγορές

Όσον αφορά το πρώτο κριτήριο, σύμφωνα με την Σύσταση της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2007⁵⁰ και την Σύσταση της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014 δύο τύποι φραγμών εισόδου στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών εμφανίζονται να είναι σχετικοί:

- (α) διαρθρωτικοί φραγμοί και
- (β) νομικοί ή κανονιστικοί φραγμοί.

Οι νομοθετικοί ή κανονιστικοί φραγμοί εισόδου δεν βασίζονται σε οικονομικές συνθήκες αλλά απορρέουν από νομοθετικά, διοικητικά ή άλλα κρατικά μέτρα που επηρεάζουν απευθείας τους όρους εισόδου ή/και τη θέση των φορέων στη σχετική αγορά. Παράδειγμα νομοθετικού ή κανονιστικού φραγμού εισόδου στην αγορά είναι η επιβολή ορίου στο αριθμό των επιχειρήσεων που έχουν πρόσβαση στο ραδιοφάσμα για την παροχή σχετικών υπηρεσιών.

Ο ΕΡΗΕΤ είναι της άποψης ότι δεν υφίστανται οποιοδήποτε νομοθετικοί ή κανονιστικοί φραγμοί εισόδου στην αγορά κλήσεων από σταθερή θέση.

Οι διαρθρωτικοί φραγμοί εισόδου είναι αποτέλεσμα συνθηκών αρχικού κόστους ή ζήτησης που δημιουργούν ασύμμετρους όρους μεταξύ κατεστημένων και νεοεισερχόμενων επιχειρήσεων, παρεμποδίζοντας ή αποτρέποντας την είσοδο των τελευταίων στη αγορά. Για παράδειγμα ενδέχεται να εντοπιστούν υψηλά διαρθρωτικά εμπόδια όταν η αγορά χαρακτηρίζεται από:

- Ύπαρξη υψηλών εφάπαξ εξόδων (sunk costs)
- Οικονομίες κλίμακας, σκοπού, πυκνότητας και εύρους δραστηριοτήτων
- Τεχνολογικά πλεονεκτήματα ή ανωτερότητα.

4.2.1 Ύπαρξη υψηλών μη ανακτήσιμων κόστων (sunk costs)

Το απαιτούμενο κόστος των επενδύσεων που θα ήταν αναγκασμένος ένας παροχέας να καταβάλει ώστε να είναι σε θέση να εισέλθει στις σχετικές αγορές κλήσεων δεν θεωρείται ότι είναι ψηλό. Συναφής διαρθρωτικός φραγμός μπορεί επίσης να υπάρχει όταν για την παροχή υπηρεσίας

⁵⁰ Βλ. παράγραφο 10 του Προοιμίου της Σύστασης του 2007 και παράγραφο 11 του Προοιμίου της Σύστασης του 2014.

απαιτείται μια συνιστώσα δικτύου της οποίας η αναπαραγωγή είναι είτε τεχνικώς ανέφικτη είτε εφικτή μεν αλλά με κόστος ασύμφορο για τους ανταγωνιστές.

Παρόλο που το εάν και κατά πόσον τα έξοδα εισόδου αποτρέπουν την είσοδο σε μία αγορά δεν μπορεί να αποφασισθεί με βάση και μόνο το απόλυτο ύψος των εξόδων αυτών, αλλά είναι συνάρτηση και των αναμενόμενων εσόδων και κέρδους που αναμένεται να ακολουθήσουν αυτή την είσοδο στην αγορά εντούτοις σήμερα, δύο κυρίως παροχείς σε σύνολο τεσσάρων εναλλακτικών παροχών ακολουθούν το μοντέλο παροχής υπηρεσιών μέσω επιλογής/προεπιλογής φορέα και χονδρικής ενοικίασης της γραμμής. Σημειώνεται ότι ο ένας παροχέας το χρησιμοποιεί σε μικρό βαθμό έστω και εάν το κυρίως επιχειρηματικό του μοντέλο περιλαμβάνει την παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών μέσω LLU. Επίσης η ρυθμιστική υποχρέωση που υφίσταται στην Αγορά Χονδρικής Ευρυζωνικής Πρόσβασης (Αγορά 5) για παροχή σύνδεση "naked DSL" από εγκατεστημένο παροχέα έδωσε και δίνει την δυνατότητα στους εναλλακτικούς παροχείς να παρέχουν υπηρεσίες φωνής VoIP σε τελικούς χρήστες⁵¹ χωρίς σημαντικό αρχικό κόστος.

Ο αριθμός των συνδρομητών επιλογής/προεπιλογής φορέα, μειώνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια και αριθμούσε περίπου 10,000 καταναλωτές⁵². Το γεγονός ότι ο αριθμός των συνδρομητών επιλογής/προεπιλογής φορέα δεν παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα, δεν υποδηλοί προβλήματα με την ύπαρξη υψηλών εφάπαξ εξόδων που να προκαλούν φραγμούς εισόδου, αλλά οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στα επιχειρηματικά σχέδια των εναλλακτικών παροχών που προτίμησαν την είσοδο στην αγορά μέσω της αδεσμοποίητης πρόσβασης στον τοπικό βρόχο και υποβρόχο για την παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών συμπεριλαμβανόμενων και υπηρεσιών φωνής. Επιπρόσθετα, με την σημαντική αύξηση των ευρυζωνικών συνδέσεων τα τελευταία χρόνια και όπως αναφέρεται πιο πάνω, με την υφιστάμενη ρυθμιστική υποχρέωση της παροχής "naked DSL" έδωσαν τη δυνατότητα παροχής VoIP σε εναλλακτικούς παροχείς, χωρίς μεγάλη αρχική δαπάνη⁵³. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία υπάρχει αυξημένη ζήτηση από του εναλλακτικούς παροχείς για την υπηρεσία naked dsl. Το 2014 οι συνδέσεις naked dsl αυξήθηκαν κατά 47.80%.

Το συμπέρασμα είναι λοιπόν ότι, παρά τα χαμηλά αναμενόμενα περιθώρια κέρδους στην αγορά προσφοράς εθνικών κλήσεων, και την συγκέντρωση επενδύσεων στις ευρυζωνικές υπηρεσίες από τους παροχείς σταθερής τηλεφωνίας δεν δημιουργούνται σοβαροί διαρθρωτικοί φραγμοί εισόδου

⁵¹ Στο τέλος του 2014 12525 συνδρομητές εναλλακτικών παροχών εξυπηρετούντο μέσω naked dsl.

⁵² 31/12/2014

⁵³ Βλ. Υπόδειγμα Προσφοράς Χονδρικής Ευρυζωνικής Πρόσβασης
<http://www.cytawholesale.com.cy/wholesale2010/page.php?pageID=8&mpath=/4/58/32>

στην λιανική αγορά εθνικών τηλεφωνικών κλήσεων ιδιαίτερα εάν ληφθεί υπόψη η δυνατότητα παροχής διαδικτύου και υπηρεσιών κλήσεων VoIP μέσω naked dsl.

Σύμφωνα με τον ορισμό της σχετικής αγοράς⁵⁴ οι κλήσεις από κινητό όταν πραγματοποιούνται από την ίδια σταθερή θέση συμπεριλαμβάνονται στη σχετική αγορά γιατί αποτελούν υποκατάστατο στις κλήσεις που γίνεται από σταθερό. Με τη συμπερίληψη των κλήσεων από σταθερό μειώνονται στο ελάχιστο οποιαδήποτε κόστη εισόδου στην αγορά των κλήσεων από σταθερή θέση και ως εκ τούτου και τα σχετικά εμπόδια εισόδου.

4.2.2 Οικονομίες κλίμακας σκοπού, πυκνότητας και /ή εύρους δραστηριοτήτων

Κατά την παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών, ένας εγκατεστημένος φορέας, όπως η CYTA, επωφελείται γενικά από οικονομίες κλίμακας, σκοπού και πυκνότητας λόγω του μεγέθους και της αρχιτεκτονικής του εγκατεστημένου δικτύου του. Οι οικονομίες αυτές μπορεί να συνίστανται, π.χ. σε χαμηλότερο κόστος διαβίβασης ή λιγότερα στάδια μεταγωγής.

Εάν εξετάσουμε μόνο την παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών, οι οικονομίες κλίμακας καθίστανται πολύ σημαντικές. Ιδιαίτερα στις ώριμες αγορές, όπου ο ανταγωνισμός έχει οδηγήσει τις τιμές σε πολύ ανταγωνιστικά επίπεδα και έχει συμπίεσει τα περιθώρια κέρδους, οι οικονομίες κλίμακας δίνουν στον εγκατεστημένο φορέα ένα σημαντικό πλεονέκτημα κόστους σε σχέση με τους νεοεισερχόμενους φορείς. Το πλεονέκτημα αυτό καθιστά μη κερδοφόρα, τις περισσότερες φορές, την εγκατάσταση αυτόνομων εναλλακτικών τοπικών δικτύων μέχρι τον τελικό χρήστη.

Όμως ρυθμιστικές υποχρεώσεις, όπως π.χ. η παροχή naked dsl μειώνουν σημαντικά το πλεονέκτημα κόστους που θα είχε κανονικά ο εγκατεστημένος φορέας, τουλάχιστον σε ότι αφορά το κόστος του δικτύου. Επί πλέον, οι παροχείς κινητής τηλεφωνίας είναι εμφανές ότι έχουν επιτύχει υψηλό επίπεδο αποτελεσματικότητας σε σχέση με τον σε ότι αφορά την εμπορική προώθηση των προϊόντων τους στη λιανική αγορά, μειώνοντας τα πλεονεκτήματα κόστους από τις οικονομίες κλίμακας του εγκατεστημένου φορέα.

4.2.3 Τεχνολογικά πλεονεκτήματα ή ανωτερότητα

Δεν αναγνωρίζονται οποιαδήποτε τεχνολογικά πλεονεκτήματα για τον εγκαταστημένο παροχέα σε σχέση με τους εναλλακτικούς παροχείς και τους παροχείς κινητής τηλεφωνίας.

⁵⁴ Βλέπε την ανάλυση στην ενότητα 3.3.2

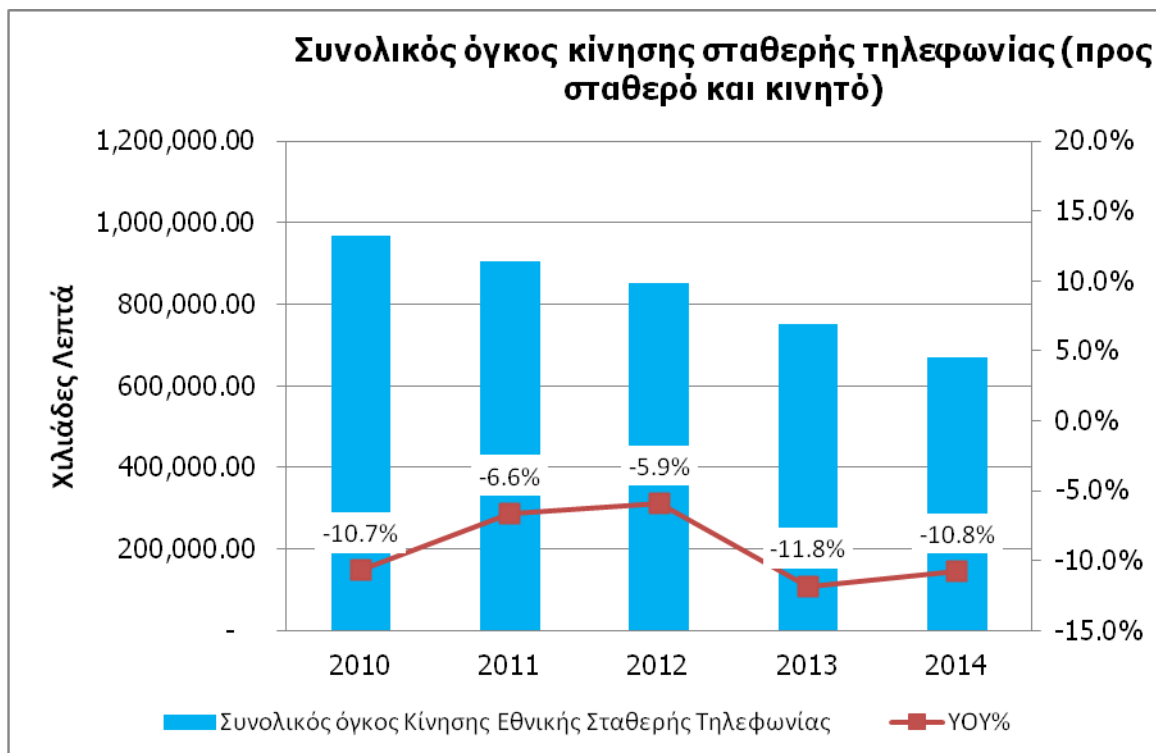
4.2.4 Συμπέρασμα

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, ο ΕΡΗΕΤ θεωρεί ότι δεν υπάρχουν υψηλοί και μη παροδικοί φραγμοί που να εμποδίζουν την είσοδο στην αγορά των δημοσίως διαθέσιμων εθνικών τηλεφωνικών υπηρεσιών που παρέχονται σε σταθερή θέση.

4.3 Κριτήριο 2: Διάρθρωση αγοράς που δεν τείνει προς την κατεύθυνση αποτελεσματικού ανταγωνισμού μέσα στον σχετικό χρονικό ορίζοντα

Παρόλο που το πρώτο κριτήριο για παρουσία υψηλών και μη παροδικών φραγμών εισόδου δεν πληρούται εντούτοις ο ΕΡΗΕΤ θα εξετάσει και το δεύτερο κριτήριο. Το δεύτερο κριτήριο αξιολογεί εάν μια αγορά θα έτεινε προς τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό χωρίς ρυθμίσεις και μέσα στο σχετικό χρονικό ορίζοντα. Η συμπερίληψη των κλήσεων από κινητό στη σχετική αγορά και την ανταγωνιστική πίεση που εξασκεί στις κλήσεις από σταθερό σε συνδυασμό με την πτωτική πορεία των κλήσεων από σταθερό, βλ. Γράφημα 1, καθιστά την αγορά ανταγωνιστική και κανένας παροχέας μπορεί να ενεργεί ανεξάρτητα χωρίς να λαμβάνει υπόψη του καταναλωτές και τον ανταγωνισμό.

Γράφημα 1: Συνολικός όγκος κίνησης σταθερής τηλεφωνίας (YOY=YearOnYear)

Όπως φαίνεται στο πιο πάνω Γράφημα είναι συνεχιζόμενη η μείωση του όγκου κλήσεων από σταθερό που από το 2010 μέχρι το 2014 ανήλθε στα 38%.

4.3.1 Συμπέρασμα

Ο ΕΡΗΕΤ είναι της άποψης ότι στην περίπτωση του δευτέρου κριτηρίου ότι η αγορά τείνει προς την κατεύθυνση αποτελεσματικού ανταγωνισμού για τις εθνικές κλήσεις.

4.4 Κριτήριο 3: Ανεπάρκεια της εφαρμογής μόνον της νομοθεσίας περι ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς

Σύμφωνα με τη Σύσταση της 17 Δεκεμβρίου του 2007⁵⁵, αλλά και την Σύσταση της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014⁵⁶ η απόφαση κατά πόσον μια αγορά επιδέχεται εκ των προτέρων ρύθμιση (ex-ante) εξαρτάται επίσης και από την εκτίμηση σχετικά με την επάρκεια ή μη της Νομοθεσίας περί Ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς που συνδέονται με την εκπλήρωση των δύο πρώτων κριτηρίων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επίσης έχει σημειώσει ότι ο πιθανός περιορισμός του ανταγωνισμού μπορεί ακόμα να προκύψει στις σταθερές αγορές κλήσεων, παραδείγματος χάριν, μέσω των στρατηγικών συμπίεσης τιμών του εγκαταστημένου παροχέα που έχει δεσπόζουσα θέση στις σχετικές λιανικές αγορές. Όπου τέτοιες στρατηγικές αποτελούν κατάχρηση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει ότι ο νόμος ανταγωνισμού παρέχει ενδεχομένως τα κατάλληλα όργανα για να εξετάσει τέτοιες αποτυχίες αγοράς.

Οι ληστρικές τιμές επίσης μπορούν να θεωρηθούν ως πιθανό πρόβλημα στις λιανικές σταθερές αγορές κλήσεων. Ο παροχέας με σημαντική ισχύ στις σχετικές αγορές μπορεί, να είναι σε θέση να στηρίξει μια στρατηγική ληστρικής τιμολόγησης στις σχετικές αγορές μέσω της σταυροειδούς επιδότησης.

Εντούτοις, θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι ακόμα κι αν μια στρατηγική επιβολής ληστρικών τιμών ακολουθηθεί στις σταθερές αγορές κλήσεων, δεν είναι σαφές, λόγω των υφιστάμενων χονδρικών ρυθμίσεων, ότι ο εγκαταστημένος παροχέας θα ήταν σε θέση να αποκλείσει τον ανταγωνισμό και να

⁵⁵ Ημ.17/12/2007

⁵⁶ Ημ. 9/10/14

αυξήσει σημαντικά τις τιμές του, ενόψει της πιθανής εισόδου εναλλακτικών παροχών κυρίως μέσω ευρυζωνικής πρόσβασης ή και αδεσμοποίητης πρόσβασης στον τοπικό βρόγχο αλλά και των παροχών κινητής τηλεφωνίας.

Κάτι τέτοιο πιθανόν να μην ισχύει για όλες τις περιπτώσεις ληστρικής τιμολόγησης. Εάν επί παραδείγματι στην απουσία οποιωνδήποτε ex ante ελέγχων των λιανικών τιμών της CYTA (για τις εθνικές κλήσεις), η CYTA να προσφέρει θελκτικούς όρους on-net τηλεφωνικών κλήσεων σε κατηγορίες πελατών, χωρίς αναγκαστικά να προσβάλει τις υποχρεώσεις της ως προς τις υφιστάμενες χονδρικές τιμές της. Ο σχετικός ex post έλεγχος των πρακτικών αυτών πιθανόν να είναι δύσκολος και χρονοβόρος, ως εκ τούτου δε και αναποτελεσματικός.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αυτεπάγγελτα ή μετά από καταγγελία μπορεί εξετάζει περιπτώσεις όπου υπάρχουν αρκετά στοιχεία σε μία αγορά για να εξακριβώσει εάν έχουν επέλθει αθέμιτες πρακτικές που βλάπτουν τον ανταγωνισμό σε μία αγορά. Όταν διεξαχθεί ή έρευνα, που μπορεί να διαρκέσει και μεγάλο χρονικό διάστημα, μπορεί να επιβληθούν εκ των υστέρων ρυθμίσεις και υποχρεώσεις σε ορισμένους παροχείς υπηρεσιών (ex-post). Δεν είναι όμως εύκολο να γίνει παρέμβαση προτού εξελιχθούν οι αντί-ανταγωνιστικές συμπεριφορές και υπάρχουν τέτοιες αμφιβολίες εάν είναι δυνατό να αποτραπεί μια τέτοια συμπεριφορά με επέμβαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Επίσης υπάρχει αρκετός βαθμός δυσκολίας στην εξέταση μιας μη ανταγωνιστικής συμπεριφοράς, που αφού λάβει χώρα, δύναται να επιφέρει ανεπανόρθωτη ζημία στις σχετικές ή συνδεδεμένες αγορές.

Συμπερασματικά, με τα σημερινά δεδομένα της αγοράς, ίσως εν τη απουσία οποιουδήποτε ex ante ελέγχου των τιμών της CYTA, πιθανόν να υπάρχουν κάποια περιθώρια για αντί-ανταγωνιστικές συμπεριφορές στην υπό εξέταση λιανική αγορά τηλεφωνίας που δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά από την εφαρμογή της εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας περί ανταγωνισμού.

4.5 Συμπέρασμα αναφορικά με τα τρία κριτήρια

Ο ΕΡΗΕΤ είναι της άποψης ότι τα τρία κριτήρια, δηλαδή:

- παρουσία υψηλών και μη παροδικών φραγμών εισόδου στην εν λόγω αγορά

- διάρθρωση αγοράς που δεν τείνει προς την κατεύθυνση αποτελεσματικού ανταγωνισμού μέσα στον σχετικό χρονικό ορίζοντα
- ανεπάρκεια της εφαρμογής μόνο της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς

δεν πληρούνται σωρευτικά στην περίπτωση δημοσίως διαθέσιμων εθνικών τηλεφωνικών υπηρεσιών που παρέχονται σε σταθερή θέση και περιλαμβάνουν τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς, συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων που διενεργούνται μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP) και από κινητό για κλήσεις τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς.

Ως εκ τούτου ο ΕΡΗΕΤ κρίνει ότι είναι αναγκαίο να:

μην προχωρήσει σε ανάλυση της σχετικής αγοράς δημοσίως διαθέσιμων εθνικών τηλεφωνικών υπηρεσιών που παρέχονται σε σταθερή θέση και περιλαμβάνουν τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς, συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων που διενεργούνται μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP) και από κινητό για κλήσεις τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς και προτείνει την απόσυρση των ρυθμιστικών υποχρεώσεων που επιβλήθηκαν σαν αποτέλεσμα του δευτέρου κύκλου ανάλυσης των αγορών.

ΜΕΡΟΣ 5 ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

5.1 Υφιστάμενες Ρυθμιστικές Υποχρεώσεις

Με την Απόφαση του Επιτρόπου ΑΔΠ 530/11 ο ΕΡΗΕΤ είχε καθορίσει την CYTA ως Οργανισμό με Σημαντική Ισχύ στην σχετική αγορά **των δημοσίως διαθέσιμων εθνικών ή /και τοπικών τηλεφωνικών υπηρεσιών που παρέχονται σε σταθερή θέση σε οικιακούς και μη οικιακούς καταναλωτές και της επιβολής Ρυθμιστικών Υποχρεώσεων στον οργανισμό με ΣΙΑ, όπου συμπεριελάμβαναν τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς και τις κλήσεις που διενεργούνταν μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP) αλλά και με χρήση τηλεφωνικής συσκευής.**

Ως οργανισμός με Σημαντική Ισχύ στις πιο πάνω αναφερθείσες αγορές, η CYTA βάσει της Απόφασης του Επιτρόπου ΑΔΠ 530/11 έχει ως και σήμερα υποχρέωση να εφαρμόζει τις ακόλουθες ρυθμιστικές υποχρεώσεις που της επέβαλε ο Επίτροπος και οι οποίες είναι οι κάτωθι:

- (α) υποχρέωση διαφάνειας μέσω της παροχής πληροφοριών,
- (β) υποχρέωση αμεροληψίας (μη διάκρισης),
- (γ) υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού, και
- (δ) υποχρέωση ελέγχου τιμών.

5.2 Απόσυρση Υφισταμένων Ρυθμιστικών Υποχρεώσεων

Σύμφωνα με τη Σύσταση του 2007, για τις αγορές του παραρτήματος της Σύστασης 2003/311/ΕΚ της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2003, οι οποίες δεν έχουν περιληφθεί στην Σύσταση 2007/879/ΕΚ της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2007 οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές πρέπει να έχουν την δυνατότητα να εφαρμόσουν την δοκιμασία των τριών κριτηρίων για να εκτιμήσουν κατά πόσον με βάση τα εθνικά δεδομένα μια αγορά συνεχίζει εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση. Η ίδια δυνατότητα παραμένει σύμφωνα και με την Σύσταση της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014 και συγκεκριμένα ως αυτή αναφέρεται στην παράγραφο 22 του προοιμίου αυτής.

Για να προχωρήσουν οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές στην ανάλυση των σχετικών αγορών θα πρέπει να πληρούνται σωρευτικά τα τρία κριτήρια που αναφέρονται στην Σύσταση.

Ο ΕΡΗΕΤ εξέτασε εάν πληρούνται σωρευτικά τα τρία κριτήρια για τη σχετική αγορά των δημοσίως διαθέσιμων εθνικών τηλεφωνικών υπηρεσιών που παρέχονται σε σταθερή θέση και περιλαμβάνουν τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς, συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων που διενεργούνται μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP) και από κινητό για κλήσεις τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα κριτήρια αυτά δεν πληρούνται σωρευτικά.

Επομένως, σύμφωνα με την Σύσταση της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2007, και την Σύσταση της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014 καθότι δεν επηρεάζει καθόλου την συγκεκριμένη αγορά, οι ρυθμιστικές υποχρεώσεις που υφίστανται για την αγορά αυτή θα πρέπει να αποσυρθούν.

Ο ΕΡΗΕΤ προτείνει την απόσυρση των υφισταμένων ex ante υποχρεώσεων που επιβλήθηκαν στη CYTA κατά τον προηγούμενο κύκλο εξέτασης αγορών ειδικότερα ως προς την αγορά δημοσίως διαθέσιμων εθνικών τηλεφωνικών υπηρεσιών που παρέχονται σε σταθερή θέση και περιλαμβάνουν τις κλήσεις προς γεωγραφικούς και προς μη γεωγραφικούς αριθμούς, συμπεριλαμβανομένων των κλήσεων που διενεργούνται μέσω πρωτοκόλλου διαδικτύου (VoIP).

5.3 Αξιολόγηση επιπτώσεων προτεινόμενης απόσυρσης Ρυθμιστικών Υποχρεώσεων

Με βάση την εμπειρία από τη μέχρι τώρα εισαγωγή της διασύνδεσης στην Κύπρο, και την ανάλυση των αγορών από τον ΕΡΗΕΤ, κρίνεται ότι τα υπαρκτά/πιθανά προβλήματα ανταγωνισμού που τυπικά μπορεί να προκύψουν από μια τέτοια κατάσταση στη σχετική αγορά λιανικής, στην απουσία λήψης ρυθμιστικών μέτρων, περιλαμβάνουν κυρίως διακρίσεις (άνιση μεταχείριση), σύζευξη/ομαδική πώληση υπηρεσιών (tying/bundling), υπερβολικές/άνισες τιμές, συμπίεση περιθωρίου και ληστρική τιμολόγηση (predatory pricing).

Σε αρκετά μεγάλο βαθμό, το ενδεχόμενο τέτοιων προβλημάτων περιορίζεται με τον ανταγωνισμό που δημιουργείται στην ευρυζωνική αγορά με την παροχή κλήσεων VoIP, με τα ρυθμιστικά μέτρα που έχουν ληφθεί στην χονδρικής αγορά τερματισμού σταθερών κλήσεων, την κινητή τηλεφωνία καθώς και στις χονδρικές αγορές ευρυζωνικών υπηρεσιών αλλά και με διάφορες άλλες ενέργειες του ΕΡΗΕΤ όπως η απόφαση για την αξιολόγηση υπηρεσιών που προσφέρονται σε δέσμη από δανειοδοτημένους παροχείς ηλεκτρονικών υπηρεσιών εφόσον αυτή περιλαμβάνει προϊόντα άμεσα ή έμμεσα ρυθμιζόμενα⁵⁷.

⁵⁷ ΚΔΠ 27/2015 για την ex-ante αξιολόγηση λιανικών προσφορών.

Η απόσυρση των υφισταμένων ρυθμιστικών υποχρεώσεων της CYTA για τις εθνικές σταθερές τηλεφωνικές κλήσεις λαμβάνει υπόψη της την συνεχή μείωση του όγκου κλήσεων από σταθερή θέση, τον ανταγωνιστική πίεση που εξασκούν οι κλήσεις από κινητό και τις τεχνολογικές εξελίξεις σε την μετάβαση σε all IP δίκτυο.

Σημαντικός επίσης παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη στην αξιολόγηση των επιπτώσεων είναι ότι οι ρυθμιστικές υποχρεώσεις που θα εξακολουθήσουν να ισχύουν για τις αντίστοιχες χονδρικές αγορές της σταθερής τηλεφωνίας καθώς και η υφιστάμενη υποχρέωση για παροχή 'naked DSL' στις χονδρικές αγορές ευρυζωνικής πρόσβασης θα μειώσουν σημαντικά τα εμπόδια εισόδου σε αυτές τις αγορές. Τα πιο πάνω σε συνδυασμό με τις υπηρεσίες VoIP, την αυξημένη ευρυζωνική διείσδυση⁵⁸ και την ανάπτυξη των υπηρεσιών που προσφέρονται μέσω αδεσμοποίητης πρόσβασης στον τοπικό βρόχο, τείνουν να οδηγήσουν τις λιανικές αγορές σταθερών τηλεφωνικών υπηρεσιών που συνήθως παρέχονται σε πακέτο με ευρυζωνικές υπηρεσίες σε ανταγωνισμό.

Επίσης η απόσυρση των υποχρεώσεων για την λιανική αγορά εθνικών/τοπικών κλήσεων είναι συνεπής με την προσέγγιση που ακολούθησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη Σύσταση του 2007, καθώς και με την λύση που ακολούθησαν ήδη, εδώ και χρόνια, άλλα Κράτη Μέλη της ΕΕ για λόγους αντίστοιχους με αυτούς που αναλύθηκαν πιο πάνω.

Υπενθυμίζεται ότι η προτεινόμενη απόσυρση των ex ante υποχρεώσεων της CYTA για τις αγορές 3,5 (2003) δεν επηρεάζει κατά κανένα τρόπο τις τυχόν υποχρεώσεις της που απορρέουν από άλλες νομοθετικές διατάξεις και ρυθμιστικές επεμβάσεις. Αυτό ισχύει, π.χ. για τυχόν δικαιώματα των χρηστών των εν λόγω υπηρεσιών που απορρέουν από άλλες διατάξεις, όπως το Μέρος 11 του Ν. 112(I)/2004. Όπως ρητά αναφέρεται στο άρθρο 68(2) του Νόμου αυτού, τα δικαιώματα που παρέχονται στους τελικούς χρήστες και συνδρομητές βάσει του Μέρους 11 δεν εξαρτώνται από τον καθορισμό προσώπου ή προσώπων ως εχουσών Σημαντική Ισχύ στην Αγορά. Το ίδιο επίσης ισχύει και για τις υποχρεώσεις της CYTA που απορρέουν από τις διατάξεις του ανταγωνισμού, μιας και το συμπέρασμα ως προς την μη σωρευτική εκπλήρωση των τριών κριτηρίων δεν προδικάζει και το αποτέλεσμα σχετικά με το ερώτημα της τυχόν δεσπόζουσας θέσης της CYTA στις σχετικές αγορές.

Σύμφωνα με το Άρθρο 16(3) της Οδηγίας Πλαίσιο, οι Ρυθμιστικές αρχές που αποσύρουν ρυθμιστικές υποχρεώσεις που επιβλήθηκαν σαν αποτέλεσμα ανάλυσης αγοράς οφείλουν να δώσουν ικανοποιητικό χρόνο ειδοποίησης σε όλα τα επηρεαζόμενα μέρη.

⁵⁸ 73% τέλος του 2013.

Ο ΕΡΗΕΤ είναι της άποψης ότι η χρονική περίοδος εφαρμογής της απόσυρσης των ρυθμιστικών υποχρεώσεων θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μη δημιουργηθούν αρνητικές επιπτώσεις στους παροχείς, και να τους δοθεί αρκετός χρόνος προσαρμογής στα νέα δεδομένα. Ως εκ τούτου, ο ΕΡΗΕΤ προτείνει ως χρονικό ορίζοντα της απόσυρσης των ρυθμιστικών υποχρεώσεων τους τρεις μήνες από την έκδοση της σχετικής απόφασης του ΕΡΗΕΤ σε σχέση με την προαναφερόμενη αγορά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΕΠΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΠΑΡΟΧΕΙΣ

Ερωτηματολόγιο
Σταθερής Τηλεφωνίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΕΩΝ ΣΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ Β

confidential

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ – ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

«Δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο» σημαίνει δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών που χρησιμοποιείται για την παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών προσιτών στο κοινό. Υποστηρίζει τη μεταφορά προφορικών επικοινωνιών μεταξύ τερματικών σημείων δικτύων, καθώς και άλλες μορφές επικοινωνίας, όπως τηλεομοιοτυπία και δεδομένα.

«Ευρωπαϊκή Επιτροπή» σημαίνει την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

«Κλήση» σημαίνει τη σύνδεση που επιτυγχάνεται μέσω δημόσια διαθέσιμων τηλεφωνικών υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που επιτρέπουν την αμφίδρομη επικοινωνία ομιλίας.

«Κοινόχρηστο Τηλέφωνο» σημαίνει τηλέφωνο διαθέσιμο στο κοινό εν γένει, για τη χρήση του οποίου μπορεί να απαιτείται χρήση κέρματος ή/και πιστωτικής/χρεωστικής κάρτας ή/και προπληρωμένης κάρτας, συμπεριλαμβανομένων των καρτών που χρησιμοποιούνται με κώδικα επιλογής.

«Μη Γεωγραφικός Αριθμός» σημαίνει τον αριθμό που περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Τηλεφωνικής Αριθμοδότησης της Κυπριακής Δημοκρατίας και δεν είναι γεωγραφικός αριθμός. Συμπεριλαμβάνει μεταξύ άλλων αριθμούς κινητών τηλεφώνων, αριθμούς ατελούς κλήσης και αριθμούς υπερτιμημένων κλήσεων.

«Παροχέας» σημαίνει πρόσωπο που παρέχει ή είναι εξουσιοδοτημένο να παρέχει δίκτυο και/ή υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή συναφείς διευκολύνσεις προς το κοινό.

«Πρόσβαση» σημαίνει τη διάθεση ευκολιών ή/και υπηρεσιών σε άλλο πρόσωπο βάσει καθορισμένων όρων, σε αποκλειστική ή μη βάση, για τον σκοπό παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων που οι ευκολίες και/ή υπηρεσίες χρησιμοποιούνται για την διανομή υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ή υπηρεσιών περιεχομένου ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών.

«Σχέδιο Τηλεφωνικής Αριθμοδότησης Κυπριακής Δημοκρατίας» σημαίνει το σχέδιο που ετοιμάζει, εκσυγχρονίζει, δημοσιεύει και διαχειρίζεται το Γραφείο και το οποίο καθορίζει τη σειρά των αριθμών που πρέπει να χρησιμοποιηθεί κατά τη δρομολόγηση επικοινωνιών σε συγκεκριμένες τοποθεσίες, τερματικά πρόσωπα ή λειτουργίες σε δημόσια δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και επίσης και τους όρους, προϋποθέσεις και τέλη εκχώρησης, κράτησης και χρήσης των σειρών αριθμών.

Παράρτημα Ε – ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ (ΟΙΚΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ)

Έρευνα Οικιακών
Καταναλωτών

Έρευνα
Επιχειρηματικών Κατc

Παράρτημα Ζ – ΕΓΓΡΑΦΟ ΣΧΟΛΙΩΝ ΠΑΡΟΧΕΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

confidential